

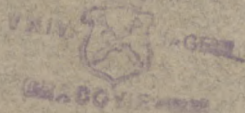
SPRAWOZDANIE DWUDZIESTE DRUGIE
DYREKCYI ¹⁰ C. K. GIMNAZYUM III.

W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY 1905.

TREŚĆ:

1. Franciszek Bylieki: Z etnografii słuchu. 2. Część urzędowa.

W KRAKOWIE
NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO

DRUK W. L. ANCZYCA I SP.

1905.

h. p. n. l. 1604

SPRAWOZDANIE DWUDZIESTE DRUGIE
DYREKCYI C. K. GIMNAZYUM III.

W KRAKOWIE
ZA ROK SZKOLNY 1905.

TREŚĆ:

1. Franciszek Bylicki: Z etnografii słuchu.
2. Część urzędowa.

Biblioteka Jagiellońska

1003046603

W KRAKOWIE
NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO.

DRUK W. L. ANCZYCA I SP.

1905.

BIBLIOTHECA
UNIVERSITATIS
CRACOVIENTINAE

400129

II 22 (1905)

Stary sarob
Progr. szkolne

Z ETNOGRAFII SŁUCHU.

NAPISAL

FRANCISZEK BYLICKI.

Mało jest nauk, któreby mogły pochłubić się takim bogactwem danych, jak etnografia. — Te dane mają niepospolitą zaletę, że w razie wątpliwości dadzą się sprawdzić. W badaniach etnograficznych, choćby z największą umiejętnością prowadzonych, są, muszą być błędy, ale jeżeli weźmie się sumę danych badań i obserwacji, dokonanych przez uczonych, to pozostaną bardzo nieznaczne tylko wątpliwości. Najwięcej stosunkowo takich wątpliwości spotykamy w badaniach głosu ludzkiego, używania tegoż, i w inwencji muzycznej pieśni ludowej a to dlatego, że w tym dziale etnograficznym najwięcej prawie dyletantów. Dyletantami nie są jednak z braku woli, ale dlatego tylko, że pieśń ludową uważają jako uzupełnienie a raczej zaokrąglenie badań i że do tego działy nie wielką przywiązują wagę. Tego jednak nie mogłem zrozumieć, dlaczego nikomu nie przyszło na myśl rozpocząć szerokich studyów nad etnografią zmysłów w stosunku do poczucia piękna — dlaczego żaden z estetyków nie pragnął zastanowić się nad tymi objawami, któreby bezwątpienia pomogły do stworzenia realniejszej dla jego wniosków podstawy.

Pracując od lat kilkunastu nad etnografią słuchu, mam nadzieję wykończenia w niedługim czasie mojej pracy; tymczasem pragnę podzielić się tu na tem miejscu, jakby wobec bliższej rodziny niektórymi spostrzeżeniami. Nie mam pretensyi do

wyczerpania przedmiotu, bo wyczerpać go staram się w mojej obszernej pracy, ani nie myślę podawać treści całości, ale wyjmę z niej niektóre ustępy, mogące więcej zainteresować czytelnika. Dźwięku używa człowiek do wyrażenia uczuć i wrażeń, ale tam, gdzie wrażenia i uczucia są potężne, tam dźwięk ustaje, a zaczyna się szmer, szum, krzyk, pisk i ryk. Najucywilizowańszy człowiek schodzi się na tym punkcie z najdzikszym po dziś dzień. — Ból, strach, przerażenie, odraza, wywołują z piersi ludzkiej odruchowo wrzask, pisk i ryk. Wielka radość, uniesienie, zapal, ochota objawiają się również krzykiem odmiennym wprawdzie od tamtego, ale nie dźwiękiem. Nawet uczucia łagodniejsze, jak zadowolenie lub niechęć, uczucie śmieszności, weselość itp. objawiają się szumem i szmerem. Nastrój uroczysty nie należy również do sfery dźwięku. Co więcej, najucywilizowańsza rzesza ludzi użyje krzyku i szumu do wyrażenia najszlachetniejszych uczuć. Na widok ulubionego człowieka powstają huczne oklaski z okrzykiem, niecierpianemu wyprawiamy kocią muzykę i staramy się prześcignąć nawzajem w pisku i krzyku. Okazujemy niezadowolenie, jeżeli w pewnych wypadkach więcej było muzyki niż okrzyków — cieszymy się, że na zebraniach bywa bardzo gwarno. Najwięcej jednak uderzającym jest to, że w chwilach bardzo podniosłego nastroju dźwięk nie może być jedynym i głównym wyrazem, ale pomieszany ze szmerem, szumem i hukiem. Widocznem to jest we wszystkich obrzędach religijnych wszystkich ludów po wszystkie czasy. Śpiew, huk bębnow, dźwięk dzwonów, szum pomieszanych pieśni stanowi osobny wdzięk wielkich procesyi. Nie razi to nawet ucha najmuzykalniejszego człowieka; chciemy tę mieszaninę ująć w porządek muzyczny, obchód uroczysty stanie się zimnym.

Dlatego to opera pierwotna wykluczyła ze swojej sfery wszelkie uczucia i wrażenia, wychodzące poza granice dźwięku, w późniejszym rozwoju unikała starannie dokładniejszego ilustrowania muzyką potężniejszych momentów, a zadowalała się szablonowem zaznaczeniem odpowiedniej chwili. Ten szablon zwykliśmy dziś nazywać naiwnością, a kto wie, czy przyszłe generacye nie nazwą naszej śmiałości podporządkowania wszystkiego pod dźwięk—również naiwnością. Człowiek dziki wyraża

wszelkie silniejsze wrażenia krzykiem, piskiem lub dzikim śmiechem, ale najcywilizowańszy różni się tylko tem od tamtego, że umie w niektórych momentach życia do pewnego stopnia złagodzić odruchy głosowe, a nawet z wielkim wysiłkiem woli stłumić, ale mu nigdy nie przyjdzie na myśl zamienić je na dźwięk.

W tej sferze uczuć i wrażeń, w których człowiek pragnie dźwięku, spostrzegamy nieskończoną skalę uzdolnienia muzycznego, uzdolnienia zbiorowego i indywidualnego. Uzdolnienie zbiorowe jest to właściwość przyrodzona szczepów a raczej ras ludzkich, objawiająca się charakterystycznie w używaniu głosów, w konstrukcyi i użyciu instrumentów muzycznych, a wkońcu w muzycznej inwencji. Te cechy charakterystyczne są tak trwałe i tak odporne na wszelkie wpływy, że ani czas ani najwyżej posunięta kultura nie jest w stanie ich zmienić. Tkwią one w pieśni ludowej, w rytmie, w sposobie śpiewania, w budowie instrumentów, w motywach tańcowych, co więcej tkwią one w twórczości, choćby najbardziej kunsztownej— a wkońcu wpływają zasadniczo na zrozumienie i ocenienie twórczości obcej. Ludzkość całą podzielić należy na dwa zasadnicze typy: na rasy szumu, szmeru i zgielku i na rasy dźwięku. Dla skrócenia wybieram tu dwie rasy, przedstawiające najdoskonalsze te dwa typy, rasę fińsko-mongolską, jako rasę szumu, szmeru i zgielku, i rasę indogermańską, jako rasę dźwięku.

Rasa mongolska od najdalszego wschodu aż do północnej Finlandyi i północnych krańców Norwegii, oraz niziny węgierskiej, właściwej siedziby Madjarów; dalej z ludami fińsko-mongolskimi, zamieszkującymi środkową i południową Rosyę, przedstawia typ jednolity, pozbawiony poczucia i potrzeby dźwięku.

Różnorodne instrumenta, począwszy od perkusyjnych aż do dzwonek, służą do zabarwienia i skombinowania szumu, szmeru i zgielku. Głos ludzki jest jednym z instrumentów wszechstronnych, bo jest w stanie we wszystkich rejestrach służyć do rozlicznych kombinacji zgielku. Owa anegdota o mandarynie chińskim, który słuchając produkcji orkiestry europejskiej, zachwycony był strojeniem i zgielkiem przez to wywołanym, jest

znakomicie trafną, pomimo że autor anegdoty ani myślał, gdzie mierzył, a gdzie trafił.

Muzyka węgierska autentyczna jest typowo mongolską i jest najznakomitszym dowodem, że żadna kultura nie jest w stanie zniszczyć typowych własności ucha. Brak miejsca na szczegółowe wywody zmusza mnie do przejścia do typu dźwięku.

Najwięcej decydującym wpływem na własności słuchu jest konfiguracja ziemi, czyli jej relief. Wielkie przestrzenie równe o typie stepowym, jak i wysokie góry są pod względem słuchowym tępe, czyli głuche.

Stepy nadto nie pobudzają do inwencji rytmicznej, są przeto arytmiczne. Inwencja muzyczna stepowa, od najniższej i najnieudolniejszej aż do najwyższej, jest w pewnych zwrotach a szczególnie zakończeniach na całej kuli ziemskiej do siebie podobną i powtarza się z uporczywą dokładnością. Na kilkuset przykładach, zebranych ze wszystkich części świata, odkryłem to uderzające podobieństwo, i tu wszelkie rasy ludzkie są do siebie podobne. Zgiełk i hałas ustępuje miejsca instrumentom o mglistej barwie tonu. Użycie instrumentu ubogie, monotonne, o nadzwyczaj jednostajnym rytmie, końcówki z tendencją gwałtownego wzmacniania, dążą do zakończenia na najwyższym tonie. U ludów dźwiękowych monotonia rytmu i uboga rozległość na skali są cechami inwencji muzycznej — końcówki silnie zaznaczone urywa okrzyk lub krótkie zawrodożenie. Te końcówki są typowe i uderzająco do siebie podobne. U kompozytorów rosyjskich stepowość inwencji jest jedną z cech charakterystycznych. Spotykamy się z nią bardzo często u Czajkowskiego, Borodina, Rimskiego, Korsakowa, Liapunowa, Tanejewa itp., twórczość Czajkowskiego jest nią w niektórych utworach wprost nasyconą.

Dowodzi to potężnej twórczości, którą stać na wzniesienie tępych i głuchych dźwięków do wyżyn piękna — dowodzi to potęgi ducha, którego nie jest w stanie nic stłumić. Wysokie góry są równie tępe i głuche — i żaden lud góralski nie wytworzył ani bujnej pieśni ani bogatych motywów tańcowych. Inwencja muzyczna, krótko oddechowa, dąży do końcówki, szukającej uporczywie echa.

Co więcej, żaden lud góralski nie wydał wybitnego kompozytora — okoliczność, której nie umię ani nie usiluję wytłómaczyć. U nas lud wysokich gór nie wzniósł się niczem ponad poziom nieudolnej inwencji góralskiej. Był czas, że tę ludową góralską muzykę usiłowano podnieść do wyżyn przez artystyczne opracowanie. Doktor Chałubiński nauczył nas cenić Tatry, wówczas to i góral wyrósł w nad-górala, a jego inwencya w nad-inwencyę. Pod wpływem Chałubińskiego opracował Paderewski kilka pieśni brzydkich bardzo pięknie, ale takie opracowanie, choćby bardzo artystyczne, niczego nie dowodzi, ani mojego twierdzenia nie zbija.

Step stoi jednak pod względem inwencji muzycznej wyżej od gór wysokich. Jest w tych motywach poezya bezmocy, którą zwykliśmy nazywać tęsknotą; uporczywy powrót do pewnych zwrotów robi wrażenie bezsilnego pragnienia. To też w utworach rosyjskich kompozytorów my Słowianie inaczej pojmujemy i odczuwamy mnóstwo ustępów, aniżeli Niemcy lub Francuzi, a szczególnie Włosi; my odczuwamy głębiej, bośmy fantazyą naszą bliżsi. W utworach rosyjskich kompozytorów my odnajdujemy i odczuwamy nie jedno piękno w ich instrumentalnym kolorycie, który obcym ucywilizowanym narodom wydaje się twardym, a nawet pospolitym.

Ojczyzną pieśni ludowej, pieśni bogatej w gładkie powabne motywa, o różnorodnej, wymownej, pełnej fantazyi rytmice jest kraj falisty.

I tu znowu zmuszony jestem pominąć szeroką analizę pieśni ludowej w ogólności, a ograniczę się do kilku spostrzeżeń na tle pieśni ludowej Słowian, a w szczególności Rusinów i Polaków.

O istocie pieśni ludowej uwija się po głowach ludzkich mnóstwo przyjętych i utartych a wprost nedorzecznych wyobrażeń. A więc słyszymy prawie powszechnie, że pieśń ludowa to żal i skarga. Nieprawda i tysiąc razy nieprawda.

Tłem wszelakiej pieśni ludowej jest szare, codzienne życie i ochota. Wśród tej nieuniknionej szarości życia, która wlece się nieubłaganie za ludzkością w purpurze i za ludzkością w lachmanach — budzi się ochota do życia odmiennego, fantazyja wybiega nieustannie poza granice tego życia szarego —

a więc ochota do życia, gdy żyć nie warto, pragnienie rzu-
cenia na tę szarość promienia światła i barwy. To było po wszyst-
kie czasy tłem pieśni i muzyki ludowej. Oczywiście wchodzi
w to tło nastrój poważny, wywołany uczuciem religijnem, a ta
część pieśni ludowej nie da się u niektórych szczególnie ludów
podporządkować ściśle pod ogólne pojęcie pieśni ludowej. Nie-
które ludy, wystawione na nieustanną lub częstą walkę z wro-
giem, wytworzyły osobny gatunek pieśni zbiorowej, niemniej
jednak ten gatunek pieśni należy do pieśni ludowej. Żadne wy-
padki natury politycznej, wojny, rewolucye, lub katastrofy wiel-
kie nie były źródłem pieśni ludowej, a inwencya okazała się
zawsze nieudolną, lub też zapożyczaną.

Tłem pieśni ludowej są codzienne zajęcia ludu w rozma-
itych porach roku i taniec. Według różnorodności tych pieśni
oceniaamy bogactwo inwencji, i tak Rusini przedewszystkiem
celują bogactwem pieśni, zastosowanej do każdego zajęcia we
wszystkich porach roku, Polacy bogactwem motywów tańco-
wych. U Słowian południowych, u Rusinów a po części Cze-
chów linie melodyjne wysuwają się na plan pierwszy, u Pola-
ków strona rytmiczna dominuje przedewszystkiem.

Ta różnica między linią melodyi, linią nieraz szeroką a nie-
pospolicie szlachetną, a elementem rytmicznym, ma przyczynę
swoją w uzdolnieniu wokalnem.

Jest to szczegół niezmiernie ważny a przez etnografów do-
tychczas pomijany.

Słuch i uzdolnienie wokalne idą zawsze w parze — dla-
tego to można z całą pewnością twierdzić, że między wszyst-
kimi ludami słowiańskimi naród polski jest najniemuzykal-
niejszym. Dlaczegoż jednak ten niemuzykalny naród stworzył
takie mnóstwo motywów i form pieśni ludowej? Stworzył dzięki
bogatej wrodzonej fantazyi, niepospolitej do życia i do ruchu
ochocie, niezliczone motywa z wybitną i bujną rytmiką —
a wszystko w ścisłej zgodzie z przyrodzoną nieudolnością wo-
kalną.

Uzdolnienie wokalne u ludu polega jedynie na dwóch przy-
rodzonych własnościach — na czystej i łatwej intonacyi, i na
uczuciu potrzeby śpiewania w medyum głosu. Między ludami
słowiańskimi lud polski posiada najmniej uzdolnienia intonacyj-

nego, lud naprzykład ruski celuje tą zdolnością. Lud polski tak dalece pozbawionym jest poczucia medyum, że stale poza takowe wybiega. Dlatego też lud polski nigdy nie uciekał się w śpiewie zbiorowym do dwu lub wielogłosowego śpiewu, podczas kiedy śpiew ten u Słowian południowych, u Rusinów, u Rosyan sięga czasów zamierzchłych.

Rzecz więc naturalna, że ludy obdarzone zdolnością intonacyjną i śpiewające w rejestrze łatwym, pragnęły wsłuchiwać się, cieszyć się darem bożym a wiecznym ich życia szarego towarzyszem, i stąd pochodzi mniej żywe tempo pieśni, stąd pochodzą charakterystyczne ornamenta i przedłużenia, stąd w końcu pochodzą setki recitativowych motywów, wymagających wyższego uzdolnienia w wykonaniu.

Z istotą pieśni ludowej jest ściśle złączony taniec u pewnych ludów, stanowiący główne dominujące tło, u innych tylko część lub cząstkę muzyki ludowej. Etnografia daje nam mnóstwo cennych i wiernych obrazów tańca — ale ani jednemu etnografowi nie przyszło na myśl uporządkować to ciekawe zjawisko ochoty i fantazyi ludzkiej. Zapytać należy przede wszystkim, czy taniec zajmuje przestrzeń małą, czy wielką — czy jest solowym czy zbiorowym — jaką rolę odgrywa w tym tańcu mężczyzna i kobieta, a nakoniec, czy taniec jest zmysłowym czy idealnym. Ograniczając się tu na tem miejscu do ludów przeważnie słowiańskich — znajdujemy rozmaite typy charakterystyczne, a dające się podporządkować pod stałe niezienne prawidła.

Wielkie motonne przestrzenie nie celują ani ochotą ani fantazyą w tańcu, ale pragnieniem zmęczenia się. Ktokolwiek przypatrzył się tańcowi wielkoruskiemu, zwanemu »byczok«, »kamarinskaja« itp., tańcowi typowo narodowemu, ten dostrzeże z łatwością, że celem tego tańca jest ztańczenie się do upadłego w jak najkrótszym stosunkowo czasie. Jest to taniec narodu pieszego, a obok tego włóczęgi. Żaden z narodów europejskich nie włóczy się tyle pod rozlicznemi hasłami jak lud rosyjski. To koczownictwo ma za tło religię, handel, rozbójnictwo a w końcu zamilowanie, nie pozwalające usiedzieć na miejscu. Lud ten na wskrós pijacki nie cierpi stanu człowieka spitego — taniec za-

tem jego narodowy jest środkiem prawie zawsze niezawodnym do częściowego przynajmniej wytrzeźwienia się, aby mózdz pić dalej. Pozbawiony wszelkich inwencji ruchowej i liniowej, niepotrzebuje ani przestrzeni ani towarzyski tańca, nie jest ani idealnym ani zmysłowym, jest tylko kombinacją ruchów trudnych, nużących. W szeregu tańców jest najniższem pojęciem tańca. Obok tego gatunku ruchu jest drugi, wprost przeciwny tamtemu tańcowi, korowód, zwany u ludów keltyckich kołem czyli rondem. Tu mężczyzna i kobieta mają równe prawa, a przeplatanie jest głównem zadaniem tego niby tańca, ze spiewem, z muzyką lub bez tego wszystkiego. Taniec ten jest u ludu wielkorosyjskiego zabawą popołudniową w niedziele i święta — jest na wskrós zmysłowym i źródłem zepsucia.

Lud góralski, jako lud, odznaczający się znakomitą wytrzymałością w chodzeniu, nie zdobył się w inwencji na nic innego, jak na ruchy monotonne na małej przestrzeni. Wszelkie tańce u ludów góralskich, odbiegające od tego typu, są ruchami zapożyczanymi i nieudolnie na własną manierę przerobionymi.

Karczma, jako miejsce wygodniejsze dla zespołów, ma w tańcu ludowym niemałe znaczenie — i tu spotykamy najwięcej odmian, najwięcej naśladownictwa i zacierania się różnic charakterystycznych. Tu taniec ludu nieraz ustępuje miejsca tańcowi międzynarodowych szujów, ale tam, gdzie weźmie górę fantazyja, lud wraca do swego własnego tańca.

Taniec mieszkańców wysokich gór spycha kobietę do podrzędnej roli i jest zazwyczaj obliczony na gruntowne umęczenie się.

Pomiędzy ludami słowiańskimi, najwyżej w inwencji ruchów i linii stoi lud polski. Brak miejsca nie pozwala mi tu rozwinąć się do woli, zamiast nużącego skracania, ograniczę się na dokładniejszym obrazie wyżyny krakowskiej.

Wyżyna krakowska jest pod względem wypukłości i zagłębień, kształtów i linii prawdziwym cudem ziemi polskiej. Nie taka wdzięczna dla pracy rolnika, jak ziemia sandomierska, lub kujawska, przewyższa ją rozległością, różnaitością i pięknnością form i linii. Ziemia krakowska biegnie westchnieniami, ostatnie westchnienia Jasnej Góry i zamku olsztyńskiego urywają ten poemacik nieskończony. Wśród najweselszego nastroju

ślicznych pagórków i większych odosobionych wypukłości, pełnych pretensyi do nazwy góry, naraz groźne a przynajmniej zapowiadające grozę grupy fantastycznych skał — ale to tylko żart starego zachmurzonego węża, z pod którego namarszczonych brwi błyska nie dający się stłumić serdeczny uśmiech. Naraz wąwóz, zapowiadający początek czegoś wielkiego, ale wnet wszystko się kończy, jak żart lub zabawka, to znów miniatury wysokich pasm, czeluście, rzeczki, udające potężne górskie potoki, samotna skała, błagająca o legendę, aby mieć wśród tej zabawki powagę i znaczenie. To wszystko skąpane w słońcu zmusza do pieśni, do tańca i do wesołości, bogate przyrodzonymi rytmami ziemi, pobudza do życia i do żywości. Tu też rozpanoszyła się pieśń polska, tu taniec osobliwy, prawdziwe rodzeństwo tej ziemi.

Rzadko gdzie da się spotkać istota pieśni ludowej tak nieodłącznie z tańcem spleciona, jak w pieśniach ludu wyżyny krakowskiej. Podobne zjawiska spotykamy wprawdzie u innych ludów słowiańskich, spotykamy również we Włoszech, w Hiszpanii a nawet w Skańdynawii, ale różnica główna leży w tem, że tak krakowiak jak i oberek (ten ostatni nie należący wyłącznie do inwencji ludu krakowskiego) jest inwencją, rytmiką i treścią, najprzód pieśnią, a następnie tańcem — podczas kiedy tamte są tańcami, użytymi następnie do spiewek.

Okazuje się to w zmienionej i zmienianej z konieczności rytmice, a nawet linii melodyi.

Krakowiak jako taniec ma wszystkie cechy doskonałości, nie jest tańcem skończonym, ale jest rzutem, szkicem dla bujnej fantazyi i twórczości, która wykończy go wedle indywidualnych pobudek. W grupie tańców ludowych wszelkich ludów należy do grupy tańców najdoskonalszej inwencji. Potrzebuje znacznej przestrzeni, wymaga, aby ta przestrzeń wypełniona była ruchami rozmaitymi, zajmującymi tancerkę i widzów, wymaga wykrzyków wesołości, a wkońcu, co najważniejsza, wymaga śpiewu i słów, a nawet improwizacyi. Wszystko, na co się może zdobyć ochota, chęć do życia, zapomnienie o wszystkim, co codzienne i szare, zapomnienie wszystkiego, co boli i dokucza, oto krakowiak.

Są tańce wojenne, są dzikie, są obliczone na znużenie, są

zmysłowo żywe, zmysłowo leniwe, ospałe, są wesole wesolością płaską, często złośliwą, krakowiak jest tańcem ludu, zdolnego do bardzo wysokiej kultury, krakowiak jest tańcem ludu, obdarzonego niepospolitą wrodzoną inteligencją.

Krakowiak, jako taniec zbiorowy, należy do typu tańców idealnych. Stawiając kobietę na równi z mężczyzną, czyni ją przedmiotem głównym tańca i ambycyi ze strony tancerza. — Jako rzut, pobudza do współzawodnictwa, a dosięga szczytu w improwizacyi, której celem i przedmiotem jest nietylko najbliższa tancerka, ale jakaś mglista wyidealizowana Maryś. — Charakterystycznym jest również trzymanie tancerki w krakowiaku, bardzo rzadko w tańcach ludowych powtarzającym się zjawiskiem, a dowodzącem wysuniętej na główny plan strony idealnej.

Wszelkie tańce polskie, pańskie i ludowe mają do siebie zadziwiające podobieństwo dzieci jednej matki. Nasz chłop jest panem, nasz pan jest chłopem. Wszystkie tańce polskie są szkicem, a raczej rzutem pomysłu głównego — wszystkie tańce polskie wyszły z pieśni, nie wyłączając poloneza, którego rytm tkwi w pieśniach ludu polskiego — wszystkie wymagają przestrzeni, gdyż nawet oberek jako taniec rozwinięty jest przestrzeniowym, wszystkie dają kobiecie stanowisko wyższe; wszystkie odznaczają się charakterystycznym trzymaniem kobiety, wszystkie są idealne. Jako tańce zespołu, czyli zbiorowe, należą tańce polskie, — do grupy tańców najwyżej rozwiniętych.

Taniec polski i pieśń ludowa polska, splecione ze sobą nierozłącznie, celują przedewszystkiem niezmiernem bogactwem rytmów. Z wyjątkiem poloneza wszystkie mają twarde cezury, za tło rytmiczne a bogata inwencya rytmiczna umie w zadziwiający sposób to tło urozmaicić i przerywać jednostajność cezurami miękkimi. U Czechów, w których miękość linii melodyjnych łagodzi rytmikę, spotykamy również cezury twarde, ale tak rozdzielone, że nie dają one pieśni, tego wybitnego typu rytmicznego jak w pieśni polskiej. — Z ruchem i z rytmiką krakowiaka, a jeszcze częściej mazura spotykamy się w pieśniach skandynawskich, ale tu za kilkoma taktami usłyszanymi dostrzegamy uderzającą różnicę między linią melodyjną a ry-

tmem — tu bowiem melodia jest szerzej założona i niweczy wrażenie dosadności rytmicznej.

Nikt dotąd z obcych nie zdobył się na udatny taniec polski, jako pomysł muzyczny. Zdobędzie się na to Słowianin, średnio muzykalny, jeżeli oswoił się z tymi rytmami, jeżeli je polubił, — nie zdobędzie się najgenialniejszy Niemiec, Francuz, Włoch i t. p., choćby z największem zamiłowaniem wsłuchiwał się w te rytmy. Literatura muzyczna posiada setki utworów na tle rytmów polskich pierwszorzędných kompozytorów obcych. Niektórzy z nich, jak np. Meyerbeer, Liszt, Weber, Délibes, Thomas, Godard robili nad tymi rytmami szerokie studia. Liszt, który dobrze znał Polskę i był Chopina szczerym przyjacielem, miał do tych rytmów szczególną predylekcyę — napisał też sporo utworów na tle polskich rytmów, ale ani jeden nie wznosi się choćby do udatnego naśladownictwa — tam zaś, gdzie udało się Lisztowi uchwycić istotnie typ tańca polskiego, pomysł jest wprost w zręczny sposób kradziony. Wystarczy tu przytoczyć początek poloneza *e-dur*, który jest niczem innem, jak odwróceniem pomysłu Chopina w polonezie *as-dur* — dalszy ciąg jednak traci już charakter polski i gubi się w ślicznej koronce, właściwej Lisztowi. Karol Maria Weber lubił szczególnie rytmy polonezowe, co więcej nerw tego rytmu tkwił w twórczości Webera, a przecież to wszystko tak dalekie jest od polskiego typu, jak zła wymowa mało znanego a trudnego języka od wymowy dobrej. Na takich samych, jeżeli nie większych trudnościach, utykali inni kompozytorowie, których utwory zdradzają pod niejednym względem nieporadność, pomimo że z innych rytmów wyszli zwycięsko — dość przytoczyć Deliba i Godarda. Niepotrzeba jednak sięgać do najgłębszych tajemnic etnograficznych własności, do których należy wrodzony geniusz rytmiki, bo linie melodyjne, leżące na górnych warstwach, i łatwiejsze do eksploatacyi, równie są odporne i odporne wobec ręki obcej. Pieśni ruskie mają nietylko zastępy wielbicieli między Słowianami, ale równie między obcymi — a jednak nikomu z obcych nie udało się uchwycić tej linii w całej pełni jej istoty. Mógłbym tu zacytować cały szereg udatnych utworów ze sfery pieśni, gdzie widoczną jest tendencya wmyślenia się w obce przestrzenie, w ową monotonię,

tępość otoczenia, w to odmienne na wskrós życie; ale próżne wysiłki: to sztuczne wmyślanie, ten sztuczny nastrój jest widoczną pretensją i nieudolnością.

Brak miejsca nie pozwala mi rozwinąć się szerzej — ale wyrwę choć jeden ustęp z pustyni, zamieszkałej przez Arabów. Mamy bardzo sporą wiązaną utworów na tle pustyni. Mamy obrazy muzyczne, mamy motywa, pieśni, śpiewy itp. Kompozytor pragnie wywołać nastrój — a więc bezdenność przestrzeni, grozę tej monotonii głuchej, tępej, często bezlitośnie milczącej a mimo to skąpanej w zabójczych promieniach słońca. Dziwne kontrasta ciszy znużenia, obok najgorętszego życia. Ileż usiłowań, ile pomysłów odtworzenia w muzyce tego obrazu, który w najlepszym razie podobny jest do rzeczywistości, jak koń, narysowany nieudolną ręką dziecka, do konia prawdziwego. Arab jednak rodowity odczuł tę pustynię, która go otacza, ale jakąż dziwną muzyką, oto muzyką pozbawioną nie tylko diatoniki, ale idącą dalej niż nasza chromatyka, bo przechodzącą w sferę ćwierci tonów. Jego instrument i jego śpiew tak zrosnięte, jak on zrósł się ze swoim wierzchowcem. Najdalej posunięta arytmiczność, mglistość tonu i dźwięku i tylko falowanie ku górze i ku dółowi, jak piasek falujący w pustyni, a to wszystko w nerwowym, niespokojnym ruchu.

Śluchając tej muzyki, czuje się, że się jest na ostatnich granicach niknącego dźwięku. — Ale tej muzyki nie uchwyci kompozytor — bo tam, gdzie ona się zaczyna, tam dźwięki jego się kończą. Nie mamy między Arabami kompozytora, któryby te dziwne szmery podniósł do wyżyn piękna, ale nie wątpię, że arabski Chopin powiązałby umiał i stworzyć motywa, o których nie śniło się europejskiemu kompozytorowi.

Wzajemny wpływ ludów na twórczość muzyczną był i jest przedmiotem dociekania, tak jak wpływ na innych polach duchowych — są prace odznaczające się bystrą krytyką i wybornymi spostrzeżeniami — a kwestya akomodacji zmysłów odgrywa tu znaczną rolę — ale wpływ ten jest na polu muzycznym niezmiernie mały i niknie wobec siły przerabiania na własne rytmy i linie motywów obcych.

Tak jak rośliny z innych stref nie przyjmą się, pomimo że niezliczone mnóstwo ich ziarna spoczywa, naniesione wiatrem, tak równie obce rytmy i motywa nie przyjmą się, pomimo że są, a nawet żyją chwilowo na miejscu. Pewne instrumenta muzyczne rozgałęziają się niezmiernie szeroko — ale nigdy nie idzie razem z nimi muzyka. Co więcej — sposób użycia ich, gatunek techniki i sztuka wydobywania z nich dźwięków, różni się tak uderzająco, że cechy etnograficzne dają się bardzo łatwo dostrzedz.

Na olbrzymich przestrzeniach, gdzie szczerp mongolski przeplatany jest mieszkańcami ludów aryjskich, wpływy te nieustannie się krzyżują i oddziałują po dziś dzień na siebie, a jednak ani Mongoł niczego nie nauczył się od Rosyanina, ani ten od Mongoła. Niektóre mongolskie instrumenta przyjęły się u ludu rosyjskiego, ale nie pozostał ani ślad z ich sposobu użycia, niektóre rosyjskie motywa, szczególnie na miejscach najczęstszego stykania się, powtarzają Tatarzy, zmienione prawie nie do poznania.

Widocznem to jest szczególnie przy wielkich traktach, poprzerzynanych wielkimi rzekami.

Pieśni przewoźników stanowią osobny dział ludowego pieśniarstwa, ale tylko na rzekach wielkich — bo rzeki małe nie mogą być przedmiotem osobnego nastroju i odczucia. Na nich rozbrzmiewa zawsze pieśń z łądu stałego, z wyjątkiem bardzo niewielu pieśni rzecznych żeglarzy. Na olbrzymich rzekach, na których prom nieustannie się porusza wśród nieublaganej monotonności plusku wody, gdy oko spoczywa na ubogich liniach dalekich płaskich brzegów — pieśni przewoźników ułożyły się monotennie, smutnie, beznadziejnie, a różnią się jedynie od motywów stepowych brakiem zawrota końcowego, a przede wszystkim charakterystycznym rytmem, pobudzającym do pracy wiosłarzy. Na rzekach takich, jak Wolga, Kama, Tobott, Irtysz, Ob, przewożą chlopi rosyjscy Tatarów i odwrotnie. Tu zatem zdawałoby się mogło bardzo naturalnem, że pieśni jednych nauczą się drudzy — nie mając żadnych innych pobudek. Tymczasem z tego wszystkiego niema ani śladu. Tatarzy nie śpiewają, pomimo że ruskie motywa słyszą od dzieciństwa, te zaś rzekome tatarskie motywa, śpiewane przez przewoźni-

ków ruskich i odwrotnie, podawane przez podróżników, są prostą bajką. W jurtach stepów barabińskich lub nad brzegami Irtyszu można usłyszeć wprawdzie Tatara, śpiewającego po swojemu pieśń ruską, ale Tatar taki — to tylko wyjątek, wychowanego i obcującego więcej z chłopem rosyjskim, ale wpływ jego na gromadę swoich pozostanie zawsze bez żadnego znaczenia.

Jako dowód o wiele silniejszy owej nicości wpływów obcych na rodzimą pieśń ludową, niech posłuży ziemia krakowska. Tu od trzynastego stulecia rozpoczyna się cicha wprawdzie, ale istotna wędrówka z zachodu. Przybywają i snują się Niemcy — później, w czasie ruchów i wojen husyckich, pieśni husytów rozbrzmiewają po całej ziemi krakowskiej. Żywa sympatya z tym ruchem ułatwia przyswojenie tych motywów. Że tak było, dowodzi zakaz Zbigniewa Oleśnickiego, wymierzony przeciw szerzeniu tych pieśni, przyczem prawdopodobnie nie o muzykę, ale o słowa chodziło. Potem, za późniejszych Jagiellonów, pełno było muzykantów Włochów i poniekąd Niemców. Instytucya roratystów, jakkolwiek czysto kościelna, wydała kompozytorów znanych, którzy nietylko na polu muzyki kościelnej próbowali sił swoich. Później, gdy Kraków przestał być stolicą, ta wielorakość wpływów ucichła, ale w czasach najnowszych wystąpiła o wiele groźniej. W epoce germanizacyjnej uczył się chłop krakowski wśród Włochów, a szczególnie Niemców, pieśni nie ludowej, ale austriackiej, oficjalnej żołnierskiej. Tak wykształcony, wracał do wsi rodzinnej i śpiewał tę prawdziwą tandetę muzyczną. Zdawaćby się mogło, że wpływ taki stanie się dla pieśni rodzinnej niebezpiecznym, tak jak wpływ miasta dla stroju ludowego.

W najnowszej epoce, bo po roku 1863, muzykanci żydowscy grywali przeważnie tańce na motywach z Offenbacha, a muzyka ta przyjmowała się powoli w chłopskich zespołach po karczmach, oczywiście jako istna karykatura. Z tego wszystkiego nic w muzyce ludowej nie pozostało.

Jest rzeczą niewątpliwą, że wrodzone własności słuchu i istota twórczości jest tak wytrwałą, uporczywą i na wszelkie wpływy odporną, że żadna obca kultura nie jest

w stanie tych właściwości zmienić, — a tem mniej wypełnić.

Na powyższych podstawach da się dopiero właściwie określić, czem jest twórczość narodowa.

Tu spotykamy się, przedewszystkiem u nas, z pojęciami niedokładnymi, a nawet nedorzecznymi. Słyszemy najczęściej, że kompozytor powinien czerpać w skarbach muzyki ludowej i nie zastanawiamy się nad tem, że w tem powiedzeniu brak poprostu sensu. W muzyce kompozytor może i powinien szukać pobudek w twórczości obcej, równie jak poeta, malarz itp. ale czerpać nie może i nie powinien nigdy, gdyż toby znaczyło ostateczną granicę twórczości.

Pojęcie o skarbach w muzyce ludowej w takim znaczeniu nie mają sensu, a miałyby go tylko wtedy, gdyby muzyka ludowa powstała z objawienia. Wtedy możnaby ją uważać jako powstałą z najwyższych pobudek, jako objaw najwyższego piękna. Krucha i uboga twórczość ludzka miałyby wówczas za zadanie przyoblekać te najpiękniejsze wzory linii i rytmu w rozmaite formy, wplatać i łączyć je dla wyrażenia rozlicznych pragnień. Tymczasem wszelka muzyka ludowa nie była i nie jest wyrazem głębokich uczuć i pragnień, ona zbiera kwiat swój z powierzchni szarego życia, nie zgłębia tajemniczego, a jako całość, jest świadectwem nieocenionem etnograficznych właściwości muzycznej twórczości. W jaki sposób zmysł słuchu zbiera wrażenia zewnętrzne i przetapia je następnie na dźwięk, w jakich liniach i w jakim ruchu ten dźwięk objawia się w muzyce ludowej, z jaką siłą i jakich uczuć i pragnień jest ten dźwięk wyrazem, oto własności geniuszu ludzkiego, ale bynajmniej nie ostateczne jego granice. Wyższa kultura podnosi wymagania i pragnienia na rozmaitych polach myśli i pragnień ludzkich i objawia się w muzyce w dwóch szczególnie kierunkach — dotychczas bardzo słabo i niedokładnie zaznaczonych w historii muzyki.

Jeden stara się zastosować najnowsze zdobycze techniki muzycznej do materiału surowego pieśni ludowej, drugi nie

troszczy się zupełnie o ten materiał, ale postępuje i rozwija się na własnym, ale pozornie tylko na własnym szlaku.

Wszystkie narody o wyższej kulturze, posiadające podkład muzyki ludowej, pielegnują ją i podnoszą do wyżyn sztuki przez zastosowanie zdobyczy techniki muzycznej. Mamy więc po dziś dzień dzieła sztuki lub też artystyczne opracowania pieśni ludowej francuskiej, niemieckiej, skandynawskiej, polskiej, ruskiej i t. p. Ten rodzaj muzyki nigdy nie upadnie, bo najznakomitsze talenta uprawiają między innymi ten rodzaj, żadnemu jednak nie przyjdzie na myśl sięgać po tytuł narodowego kompozytora. Co więcej, niektóre narody otoczyły szczególną opieką pieśń ludową i zaprawiły siły swoje do twórczości na pieśni ludowej, jak np. przedewszystkiem Szwedzi i Norwegowie. Ci opracowali artystycznie najpiękniejsze motywa ludowe i przyczynili się nadzwyczajnie do podniesienia poziomu muzycznego wśród ludu. Ten ciekawy niezmiernie proces postępu kultury muzycznej na półwyspie Skandynawskim stanowi drugi podkład, który wydał w następstwie szereg niepospolitych skandynawskich kompozytorów. U nas w Polsce, jak również i w Rosyi, była epoka banalnej muzyki, pozującej na narodową, której celem było chwywanie na chybił trafił pierwszego lepszego motywu i opracowanie liche, pospolite, dla celów wirtuozowskich — lub też komponowanie licznych pieśni i tańców na modłę motywów ludowych. Epoka ta, która wypełnia pięćdziesięciolecie z górą ubiegłego stulecia, jest bezwątpienia epoką największego ubóstwa i tak nieświatnej naszej muzycznej literatury. Brak miejsca nie pozwala mi tu rozwinąć obrazu dziwolągów w pojęciach muzycznych, któremi żyła cała Europa do roku 1848 — a które romantyzm z wspaniałem nasieniem i kwiatem przyniósł jako plewy trudne do wywiania i wymięcenia; ograniczę się zatem do paru spostrzeżeń, wyrwanych z mojej pracy.

Ścisła, surowa szkoła zdawała się grozić bankructwem, gdy wyszły talenta buntownicze, talenta pierwszorzędne, które mocą przyrodzonego rzutu i siły wybiegły daleko po za granice szkoły. Wówczas to zaczęły wyrastać jak grzyby małe, kruche talenciki bez dźwięku i barwy, rade, że zrzuciły balast, którego nigdy nie dźwigały. I zaroila się Europa od tej bezbar-

wnej rzeszy, która jednak bawiła, interesowała, a nawet zachwycała.

Bibl. Jag. U nas w Polsce sława Chopina przepuszczoną została przez fałszywy pryzmat lichych naszych szkieł i stworzyła dziwolągi w pojęciach otwórczości i o drogach, jakimi ona kroczyć winna. Nasz ubożuchny Kurpiński położył kamień węgielny pod gmach naszych pojęć, a sława genialnego Chopina tak nas oślepiła, żeśmy ten cudaczny budynek fałszywie wykończyli. Zwrot do skarbów muzyki ludowej nie był wynikiem ani wyższej kultury muzycznej, ani pragnień wyższych, ani też nie dokonał niczego, bo to była niewczesna pretensja dojścia bez trudu, bez pracy, bez talentu do wszystkiego.

Wyższa kultura muzyczna idzie własnymi drogami i wcale na pozór nie troszczy się o materiał muzyki ludowej. Powiadam, na pozór, gdyż żaden naród na najwyższym nawet szczeblu muzycznej doskonałości nie był i nie będzie nigdy w stanie tworzyć na innem, jak na własnem tle.

Linie melodyjne, rytmy, formy, deseń czyli rysunek głosów, to wszystko stanowi narodowe właściwości, które w zadziwiający sposób podobne są do materiału muzyki ludowej. Co więcej — śmiało twierdzić można — że im potężniejszy talent, tem wyraźniej cechy te występują — u talentów słabych zacierają się lub giną. Żadna historia muzyki nie uwzględniła dotychczas tego punktu widzenia, który na wiele kwestyi rzucić może światło.

Powiadają, że ze wszystkich sztuk najwięcej międzynarodową jest muzyka. Prawda o tyle, o ile piękno prawdziwe przemawia do słuchacza bez względu na narodowość, nieprawda, gdy chodzi o zniwelowanie cech narodowych. Gdyby te cechy narodowe znikły, byłby wtedy koniec muzyki. Epoki jałowości i ubóstwa w twórczości tem się zawsze odznaczały, że obfite w ilość, traciły znamiona narodowe i żyły bądź obcymi sokami, lub popadały w pospolite naśladownictwo. Nie wątpię, że obecna twórczość doczeka się w znacznej części tej surowej krytyki. Niemcy, naród na najwyższej kulturze muzycznej, słusznie też potępiają wagneryanizm u Francuzów i poniekąd u Włochów.

Tę kwestyę, której nawet w drobnej cząstce nie jestem w stanie tu wyczerpać, muszę pominąć, a zwrócę uwagę na najpotężniejszy typ twórczości narodowej — na naszego Chopina.

We wspaniałej, genialnej tej spuściźnie, która rozbrzmiewa od Władywostoku do San Francisco, od Hamerfestu do Cap Townu, niema ani jednej nuty, wziętej z motywu ludowego — ale każda nuta, zmaczana w naszych łzach radości i smutku, polski uśmiech, polska buta, polska chwiejność i w nogach i w głowie, fantazyja nieustająca, jakaś silna nad wyraz ufność, wiara, nadzieja. Chłop, na przemian wielki pan, smutek z dziecinną wesołością, pusty śmiech, a często śmiech przez łzy — jakieś dziwne rytmy, niby obraz naszych ruchów, a wśród tego, tajemnicze szумы naszych lasów, łąk i łąków. W jakichże to skarbach muzyki ludowej czerpał ten Chopin — czy może w nędznych polskich spiewnikach, których na oczy nie widział, czy na bruku paryskim lub w salonach Ludwika Filipa? Dlaczego formy niektóre u niego, niepokrewne nam w niczem, snują tę nutę polską. Dlatego bo Chopin jest spiewakiem narodowym. Narodowym spiewakiem jest ten, którego talent podniósł do wyżyn piękna przyrodzone narodowe własności dźwięku. — Te dźwięki grają na arfie wielostrunowej jego duszy, one są jego własnością i źródłem jego twórczości. Ale w Chopinie jest jeszcze strona jedna, równie ciekawa i uderzająca, Chopin nie jest wszędzie i zawsze polskim, on jest również Francuzem. — W niektórych formach brzmi na wskrós nuta polska, a szczególnie w formach polskich tańców — w formach innych ta nuta polska wynurza się w falach tonów i ginie, gdzieniegdzie jest niby chwilowem westchnieniem lub luźnem wspomnieniem, w wielu miejscach ta nuta polska jest, ale nie w polskiej szacie. Chopin jest przede wszystkim Francuzem — w sposobie prowadzenia głosów — on jest w istocie rzeczy polifonicznym, bo to leżało w naturze jego twórczości. Wielbiciel Bacha, byłby bezwątpienia bez studyów i nauki z właściwą sobie lotnością przejął się niemieckim stylem, niemiecką konsekwencyą prowadzenia głosów, gdyby nie był francuskiego pochodzenia. Tymczasem ta swoboda i łatwość przechodzenia niekonsekwentnego

z wielości głosów do melodyi na linii górnej i odwrotnie ma na wskrós cechę francuskiego stylu. Chopina melodye szczególnie w nokturnach niektórych, w scherzach, w sonatach, w preludjach, w etiudach itp. są na wskrós francuskie, i nie mają nic w sobie polskiego. Przykładu podobnej dwoistości równie wymownego, jak w twórczości Chopina, trudno by znaleźć.

CZEŚĆ URZĘDOWA.

I.

GRONO NAUCZYCIELSKIE

przy końcu roku szkolnego 1904/1905.

1. Sołtysik Tomasz, c. k. radca szkolny i dyrektor w VI. randze, honorowy członek Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych, członek Rady miasta Krakowa, członek Rady szkolnej okręgowej.
2. Bylicki Franciszek, dr. fil., profesor w VII. randze, członek Komisji antropologicznej Akademii Umiejętności w Krakowie, członek honorowy Stowarzyszenia reformy muzyki kościelnej i Towarzystwa śpiewackiego »Lutnia« w Krakowie, uczył geografii i historii w kl. IVb, Va, VIb, VIIa, VIIIa, tygodniowo godzin 17.
3. Czechowski Dymitr, prof. w VIII randze, gospodarz kl. VIIb, uczył języka łacińskiego w kl. VIIb, greckiego w kl. VIIb i jęz. ruskiego, tygodniowo godzin 15.
4. Dziurzyński Jan, prof. w VII. randze, zawiadowca gabinetu fizykalnego, uczył matematyki w klasie VIIa, VIIIa+b, fizyki w kl. VIIIa+b, nadto kierował nauką matematyki w kl. VIa+b, tygodniowo godzin 19.
5. Kurpiel Antoni, dr. fil., prof. w VIII. randze, był pszez cały rok na urlopie.
6. Mazanowski Antoni, prof. w VIII. randze, członek Komisji historyczno-literackiej Akademii Umiejętności w Krakowie, uczył języka polskiego w kl. VIa, VIIb, VIIIa+b, nadto kierował nauką języka polsk. w kl. VIIa, tygodniowo godzin 15.

7. Opuszyński Karol, dr. fil., profesor, zawiadowca biblioteki niemieckiej dla młodzieży, uczył języka niemieckiego w kl. VIa, VIIa, VIIIa, propedeut. filozof. w kl. VIIIa+b, tygodniowo godzin 16.
8. Pawlikowski Jan, dr. fil., prof. w VIII. randze, gospodarz kl. VIIa, uczył jęz. łacińskiego w kl. VIIa, greckiego wkl. IVa+b, VIIa, tygodniowo godzin 17.
9. Przybylski Józef, prof. w VII. randze, zawiadowca gabinetu historyi naturalnej, uczył historyi naturalnej w kl. Ia, IIb, IIIb, Va+b, VIa+b, nadto kierował nauką historyi naturalnej w kl. Ib i IIIa, tygodniowo godzin 18.
10. Ks. Puszet Stanisław, prof. w VII. randze, uczył religii w kl. Va+b, VIa+b, VIIa+b, VIIIa+b, tygodniowo godzin 16 i miewał jedną egzortę.
11. Schmidt Wiktor, prof. w VIII. randze, zawiadowca gabinetu archeologicznego, gospodarz kl. VIIIb, uczył jęz. łacińskiego w kl. IIIa, VIII b,^o greckiego w kl. VIIIb, tygodniowo godzin 16.
12. Seidler Franciszek, prof. w VIII. randze, gospodarz kl. VIa, uczył jęz. łacińskiego w kl. VIa, greckiego w kl. Va, VIa, tygodniowo godzin 16.
13. Służewski Włodzimierz, profesor, gospodarz kl. VIb, uczył języka łacińskiego w kl. Va, VIb, greckiego w kl. VIb, tygodniowo godzin 17.
14. Ks. Soswiński Antoni, prof. w VII. randze, gospodarz kl. VIIIa, uczył języka łacińskiego w kl. VIIIa, greckiego w kl. IIIa, VIIIa, tygodniowo godzin 15.
15. Szarlowski Alojzy, c. k. radca szkolny, profesor w VII. randze, zawiadowca zbiorów geograficzno-historycznych, członek Komisji historycznej Akademii Umiejętności w Krakowie i Towarzystwa historycznego we Lwowie, uczył geografii i historyi w kl. VIa, VIIb, VIIIb, nadto kierował nauką historyi w kl. IVa i Vb.
16. Wasung Władysław, dr. fil., profesor, zawiadowca biblioteki dla nauczycieli, gospodarz kl. Va, uczył jęz. niemieckiego w kl. Va, VIb, VIIb, VIIIb, propedeut. filozof. w kl. VIIa+b, tygodniowo godzin 20.
17. Tokarski Maryan, dr. wszech nauk lekarskich, nau-

- czyciel, uczył gimnastyki w kl. Ia+b, IIa+b, IIIa+b Va+b, VIa+b, VIIa+b, tygodniowo godzin 24.
18. Bujak Emanuel, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. IIIa, uczył języka niemieckiego w kl. IIa, IIIa, IVa, Vb, tygodniowo godzin 16.
 19. Dąbrowski Maryan, zastępca nauczyciela, uczył jęz. niemieckiego w kl. Ia, IIb, matematyki w kl. Ia+b, tygodniowo godzin 17.
 20. Groblicki Błażej, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. IIb, uczył jęz. łacińskiego w kl. IIb, polskiego w kl. IIb, IVb, matematyki w kl. IIb, tygodniowo godzin 17.
 21. Gross Kazimierz, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. Ib, uczył jęz. łacińskiego w kl. Ib, polskiego w kl. Ib, niemieckiego w kl. Ib, tygodniowo godzin 17.
 22. Kamiński Adolf, zastępca nauczyciela, uczył matematyki w kl. IIIb, Va+b, VIIb, fizyki w kl. VIIa+b, tygodniowo godzin 20.
 23. Kowalikowski Jan, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. Vb, uczył jęz. łacińskiego w kl. Vb, greckiego w kl. Vb, polskiego w kl. IVa, Vb, tygodniowo godzin 17.
 24. Kramarczyk Karol, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. IIa, uczył języka łacińskiego w kl. IIa, polskiego w kl. IIa, Va, VIb, tygodniowo godzin 17.
 25. Piątkiewicz Bronisław, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. IVa, uczył matematyki w kl. IIa, IIIa, IVa+b, historyi naturalnej w kl. IIa, fizyki w kl. IVa+b, tygodniowo godzin 20.
 26. Ks. Siuda Antoni, zastępca nauczyciela, uczył religii w kl. Ia+b, IIa+b, IIIa+b, IVa+b, tygodniowo godzin 16 i miewał jedną egzortę.
 27. Teodorowicz August, zastępca nauczyciela, zawiadowca zbioru książek szkolnych dla młodzieży ubogiej, gospodarz kl. IIIb, uczył jęz. łacińskiego w kl. IIIb, polskiego w kl. IIIb, niemieckiego w kl. IIIb, IVb, tygodniowo godzin 17.
 28. Tyralski Zygmunt, zastępca nauczyciela, uczył geografii i historyi w kl. Ib, IIa+b, IIIa+b, tygodniowo godzin 17.
 29. Wandasiewicz Adam, zastępca nauczyciela, gospo-

darz kl. Ia, uczył jęz. łacińskiego w kl. Ia, polskiego w kl. Ia, IIIa, geografii w kl. Ia, tygodniowo godzin 17.

30. Wierzejski Stanisław, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. IVb, uczył języka łacińskiego w kl. IVa+b, greckiego w kl. IIIb, tygodniowo godzin 17.
-

Dr. Künstlinger Dawid uczył religii mojżeszowej tygodniowo godzin 8.

Michalski Stanisław, nauczyciel szkoły wydziałowej im. św. Floryana w Krakowie, uczył gimnastyki w kl. IVa+b, VIIa+b, tygodniowo godzin 8.

Praktykanci:

Lang Maryan, uczył matematyki w kl. VIb, tygodniowo godzin 3.

Łukasik Ignacy, uczył historii naturalnej w kl. Ib i IIIa, tygodniowo godzin 4.

Opatrny Jarosław, uczył historii powszechnej w kl. Vb, tygodniowo godzin 3.

Rotter Józef, uczył historii powszechnej w kl. IVa, tygodniowo godzin 4.

Sobieniowski Maryan, uczył jęz. polskiego w kl. VIIa, tygodniowo godzin 3.

Urbanek Józef, uczył matematyki w kl. VIa, tygodniowo godzin 3.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1. Bylicki Franciszek, j. w., uczył historii kraju rodzinnego w I. półroczu w kl. IVb, VIIa i VIIIa; w II. półroczu w kl. IVb, VIb i VIIa, tygodniowo godz. 3.

2. Czechowski Dymitr, j. w., uczył języka ruskiego w 3 oddziałach, tygodniowo godzin 6.
3. Nennel Henryk, pryw. naucz. stenografii, uczył stenografii w 2 oddziałach, tygodniowo godzin 2.
4. Piątkiewicz Bronisław, j. w., uczył kaligrafii w 2 oddziałach, tygodniowo godzin 2.
5. Pocięcha Michał, artysta malarz, uczył rysunków w 3 oddziałach, tygodniowo godzin 6.
6. Szarłowski Alojzy, j. w., uczył historii kraju rodzinnego w I. półroczu w kl. IVa, VIIb i VIIIb, w II. półroczu w kl. IVa, VIa i VIIb, tygodniowo godzin 3.
7. Świerzyński Michał, pryw. naucz. śpiewu, uczył śpiewu w 2 oddziałach, tygodniowo godzin 4.
8. Tellier Gustaw, pryw. naucz. jęz. francuskiego, uczył jęz. francuskiego w 3 oddziałach, tygodniowo godzin 6.
9. Tyralski Zygmunt, j. w., uczył historii kraju rodzinnego w kl. IIIa+b, tygodniowo godzin 2.

Zmiany w gronie nauczycielskiem w ciągu roku szkolnego 1904/1905.

1. Rozporządzeniem z dnia 28. czerwca 1904 l. 21778 uwolniła Wys. c. k. Rada szk. kr. zastępcę nauczyciela Franciszka Zamorskiego od obowiązków służbowych w tutejszym zakładzie, rozporz. zaś z dn. 25 sierpnia 1904 l. 1746 zamianowała go stałym nauczycielem w szk. popsp. im. Kazimierza Wielkiego.
2. Rozporz. z dnia 8. lipca 1904 l. 21348, zamianowała Wys. c. k. Rada szk. kr. kandydata stanu nauczycielskiego Adama Wandasiewicza zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie.
3. Rozporz. z dnia 8 lipca 1904 l. 16448, przeniosła Wys. c. k. Rada szk. kr. zastępców nauczycieli Stanisława Riessa i Wojciecha Smolickiego do gimn. IV. w Krakowie, Franciszka Nagórzańskiego do gimn. II. w Rzeszowie i Józefa Zacharę do gimn. polskiego w Tarnopolu; a Karola Kramarczyka z gimn. św. Jacka w Krakowie i Edwarda Sucheckiego z gimn. w Nowym Sączu do tutejszego zakładu.

4. Reskr. z dnia 2. czerwca 1904 l. 16011, zamianował J. E. Pan Minister W. i O. zastępcę nauczyciela Kazimierza Sosnowskiego rzeczywistym nauczycielem w c. k. gimnazjum w Nowym Sączu (R. szk. kr. z dnia 8. sierpnia 1904 l. 22468).
5. Reskr. z dnia 2. czerwca 1904 l. 16011, przeniósł J. E. Pan Minister W. i O. profesorów Dymitra Czechowskiego z II gimn. w Przemyśle, Franciszka Seidlera z gimn. I w Przemyśle i Włodzimierza Służewskiego z gimn. w Bochni do tutejszego zakładu (R. szk. kr. z dn. 8. sierpnia 1904 l. 22468).
6. Rozporz. z dnia 5. września 1904 l. 33721, przeniosła Wys. c. k. Rada szk. kr. zastępcę nauczyciela Błażeja Groblickiego z c. gimn. IV. w Krakowie w tym samym charakterze do tutejszego zakładu.
7. Rozporz. z dnia 5. września 1904 l. 33722, przeniosła Wys. c. k. Rada szk. kr. zastępcę nauczyciela Adolfa Kamińskiego z c. k. gimnazjum IV. w Krakowie w tym samym charakterze do tutejszego zakładu.
8. Rozporz. z dn. 27. września 1904 l. 21889, zamianowała W. c. k. Rada szk. kr. kandydata stanu nauczycielskiego Stanisława Wierzejskiego zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie.
9. Rozporz. z dnia 27. września 1904 l. 37961, zamianowała Wys. c. k. Rada szk. kr. kandydata stanu nauczycielskiego Józefa Pollaka zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie.
10. Reskr. z dnia 13. października 1904, l. 12531 przyznał J. E. Pan Minister W. i O. profesorom drowi Franciszkowi Bylickiemu, Janowi Dziurzyńskiemu i Józefowi Przybylskiemu VII. rangę służbową (R. szk. kr. z dnia 27 października 1904, l. 41526).
11. Najwyższem postanowieniem z dnia 10. października 1904 zamianował Najjaśniejszy Pan profesora Bronisława Gustawicza dyrektorem w c. k. szkole realnej w Żywcu (R. szk. kr. z dnia 5. listopada 1904 l. 42582).
12. Rozporz. z dnia 25. stycznia 1905 l. 1797, przyjęła Wys. c. k. Rada szk. kr. do wiadomości rezygnację Antoniego Januszewskiego z posady zastępcy nauczyciela.
13. Rozporz. z dnia 25. stycznia 1904 l. 49472, przeniosła Wys.

c. k. Rada szk. kr. zastępcę nauczyciela Bronisława Piątkiewicza z c. k. gimnazjum św. Jacka w Krakowie w tym samym charakterze do tutejszego zakładu.

14. Rozporz. z dnia 26. stycznia 1905 l. 50212, przeniosła Wys. c. k. Rada szk. kr. zastępców nauczycieli Józefa Pollaka do c. k. gimn. I. w Tarnowie, a Emanuela Bujaka z tegoż gimnazjum do tutejszego zakładu.

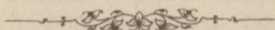
Rozporz. z dnia 8. lipca 1904 l. 23569, upoważniła Wys. c. k. Rada szk. kr. Dyrekcyę do przyjęcia na rok szk. 1904/5 następujących kandydatów na kurs praktycznego kształcenia: Maryana Langa, Ignacego Łukasika, Jarosława Opatrnego, Józefa Rottera, Maryana Sobieniowskiego i Józefa Urbanka.

Reskr. z dn. 30. lipca 1904 l. 26482 udzielił J. E. Pan Minister W. i O. choremu zastępcy nauczyciela Janowi Kowalowskiemu urlopu na przeciąg pierwszego półrocza (R. szk. kr. z dnia 27. sierpnia 1904 l. 30495).

Reskr. z dn. 6. września 1904 l. 511 udzielił J. E. Pan Minister W. i O. profesorowi drowi Antoniemu Kurpielowi urlopu na przeciąg roku szkolnego 1904/5 celem podjęcia prac naukowych (R. szk. kr. z dn. 13. września 1904 l. 34053).

Rozporz. z dn. 17. września 1904 l. 35436 udzieliła Wys. c. k. Rada szk. kr. profesorowi Dymitrowi Czechowskiemu urlopu na miesiąc wrzesień.

Reskr. z dn. 13. kwietnia 1905 l. 12466 udzielił J. E. Pan Minister W. i O. choremu zastępcy nauczyciela Janowi Stachowi urlopu na przeciąg drugiego półrocza (R. szk. kr. z dn. 6. maja 1905 l. 16425).

II.

Plan nauki w roku szkolnym 1904/5.

A. Przedmioty obowiązkowe.

KLASA I a + b.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Nauka wiary i obyczajów.

Język łaciński, 8 godzin tygodniowo. Nauka o formach prawidłowych, połączona z ćwiczeniami w tłumaczeniu z języka łacińskiego na polski i odwrotnie. Przygodna nauka o najważniejszych zasadach składni i stylistyki elementarnej. Uczenie się na pamięć krótkich zdań i dłuższych ustępów treści jednolitej. Ćwiczenia w ustnym używaniu języka łacińskiego. Od listopada co tydzień jedno zadanie szkolne.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. **Gramatyka**: Elementarna nauka o zdaniu pojedynczym i składni zgody; odmiana imienia i słowa w głównych zarysach; najważniejsze zdania poboczne i znaki pisarskie. — Czytanie wzorów według wypisów, połączone z objaśnieniami rzeczowemi i językowemi. Zdawanie sprawy z ustępów przeczytanych i objaśnionych. — **Deklamacja**: Wygłaszanie z pamięci piękniejszych utworów poetycznych, niekiedy także ustępów prozaicznych. — **Wypracowania piśmienne** 4 na miesiąc. W I. półroczu dyktaty, systematycznie w ustępach ciągłej treści ułożone, a obejmujące ważniejsze zasady i prawa pisowni; w II. półroczu naprzemian ćwiczenia ortograficzne i wypracowania stylistyczne, zrazu tylko szkolne, pod koniec roku także domowe.

Język niemiecki, 6 godzin tygodniowo. Poprawne czytanie, uczenie się na pamięć wyrazów i zwrotów, reprodukcya czy-

tanych ustępów w formie odpowiedzi na pytania; retrowersya; rozmówki na tle ustępów wszechstronnie przerobionych. — Wygłaszanie z pamięci ustępów poetycznych i prozaicznych. — **G r a m a t y k a**: Regularna odmiana imienia i słowa; najważniejsze zasady składni zdania głównego i pobocznego. — Co tydzień zadanie szkolne. Tematy: Ćwiczenia ortograficzne w formie dyktatów na podstawie ustępów przerobionych, pisanie z pamięci ustępów memorowanych, retrowersye.

Geografia, 3 godziny tygodniowo. Zasadnicze wyobrażenia geograficzne na podstawie poglądu. Dienne stanowisko słońca w różnych porach roku ze względu na budynek szkolny i mieszkalny; orientowanie się w okolicy, na mapie i na globie. Opis i objaśnienie stosunków oświetlenia i ciepłoty w kraju rodzinnym w ciągu roku, o ile one bezpośrednio zawisły od długości dnia i wysokości słońca. Główne formy ładu i wody według ich rozmieszczenia na ziemi; położenie najznacniejszych państw i miast. Stałe ćwiczenia w czytaniu map, próby w rysowaniu najprostszych przedmiotów geograficznych.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo. **A r y t m e t y k a**: Układ liczb dziesiątkowych. Rzymskie znaki liczb. Cztery główne działania liczbami, mianowanemi i niemianowanemi, całemi i dziesiętnemi. Metryczny układ miar i wag. Nauka o liczbach wielorakich. Podzielność liczb i rozkład na czynniki pierwsze. Wspólna miara i wielokrotność. Elementarna nauka o ułamkach zwyczajnych. — **G e o m e t r y a** (w II półroczu): Zasadnicze pojęcia ilości przestrzennych. Linie proste, koło, kąt, linie równoległe. Najprostsze własności trójkąta. — Ćwiczenia domowe. W każdym półroczu cztery zadania szkolne; częste ćwiczenia domowe.

Historia naturalna, 2 godziny tygodniowo. **Z o o l o g i a** (6 miesięcy): Zwierzęta ssące (30 gatunków); owady (20 gatunków). — **B o t a n i k a** (4 miesiące): Wiadomości wstępne i opis przedstawicieli rodzin jaskrowatych, krzyżowych, migdałowatych, różowatych, malinowatych, jabłkowatych, ślazowatych, psinkowatych, wargowych, liliowatych i palm,

z uwzględnieniem form pokrewnych, zwłaszcza uprawnych, pożytecznych i szkodliwych.

Gimnastyka, 2 godziny tygodniowo. Ćwiczenia rzędowe: Tworzenie rzędu i szeregu, obroty w miejscu i w pochodzie. — Ćwiczenia wolne i laskami drewnianymi: Ruchy ramion, nóg i tułowia, dwu- i czterotaktowe. — Ćwiczenia na przyrządach: Ćwiczenia elementarne z wywijadłem długim. Skoki wolne. Zwieszenia i pochody na drabinie poziomej i skośnej, wstępowania na drabinie pionowej. Wspinania na linach. Zwieszenia, podpory, wołyże kuczne i okroczone na poręczach. Mocowania liną.

KLASA IIa + b.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Dzieje starego Zakonu.

Język łaciński, 8 godzin tygodniowo. Uzupełnienie nauki o formach prawidłowych i nieodmiennych częściach mowy. Najważniejsze formy nieprawidłowe. Acc. i nom. c. infinitivo, part. coniunctum, abl. absolutus, gerundivum, coniug. periphrastica. Składnia najpospolitszych zdań pobocznych i stylistyka elementarna. Ćwiczenia ustne i memorowanie, jak w klasie I. Co miesiąc 3 zadania szkolne, 1 domowe.

Język polski, 3 godz. tygodniowo. **Gramatyka**: Powtórzenie i uzupełnienie nauki fleksyi, pisowni i interpunkcyi. Elementarna nauka o zdaniu złożonym. — **Czytanie** wzorów według wypisów i deklamacya, jak w klasie I. — **Wypracowania** stylistyczne 3 na miesiąc, naprzemian domowe i szkolne; zamiast szkolnych w miarę potrzeby także ćwiczenia ortograficzne.

Język niemiecki, 5 godzin tygodniowo. Zdawanie sprawy z treści czytanych ustępów na podstawie stosownych pytań; retrowersya; dłuższe rozmówki; uczenie się na pamięć wyrazów, zwrotów i całych ustępów. Powtórzenie odmiany regularnej i głównych zasad składni; poznanie najważniejszych wyjątków fleksyi. — Co tydzień wypracowanie piśmienne, z tych co miesiąc jedno domowe. Tematy jak w kl. I.; nadto tlómaczenia z języka polskiego i sprawozdania z przerobionych ustępów w formie odpowiedzi na zadane pytania.

Historya i geografia, 4 godziny tygodniowo. **Historya**, 2 godziny na tydzień: Dzieje starożytne, zwłaszcza Grecyi i Rzymu sposobem biograficznym. — **Geografia**, 2 godziny na tydzień. Geografia fizyczna i polityczna Azyi i Afryki. Pogląd na oro- i hydrografię Europy. Szczegółowa geografia Europy południowej i zachodniej. Ćwiczenia w rysowaniu prostych szkiców kartograficznych.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo, arytmetyka i geometrya naprzemian. **Arytmetyka**: Wspólna miara i wspólna wielokrotność. Systematyczna nauka o ułamkach zwyczajnych. Zamiana ułamków zwyczajnych na dziesiętne i odwrotnie. — **Stosunki i proporcye**. Reguła trzech z zastosowaniem proporcji i wnioskowania. Rachunek procentu prostego. — **Geometrya**: Osie symetrii kątów i linii. Przystawanie trójkątów. Najważniejsze własności koła, czworoboków i wieloboków. — **Zadania**, jak w klasie I.

Historya naturalna, 2 godziny tygodniowo. **Zoologia** (6 miesięcy): 24 gatunków ptaków, 18 gatunków gadów, płazów i ryb, 20 gatunków z reszty gromad niższych typów. — **Botanika** (4 miesiące): Powtórzenie wiadomości z klasy pierwszej i opis przedstawicieli rodzin baldaszkowatych, motylkowatych, złożonych, kotkowych, traw, storczyków, iglastych, kłodziniastych, paprotników, mszaków i bdel.

Gimnastyka, 2 godziny tygodniowo. Ćwiczenia **rzędowe**: Tworzenie dwurzędu i dwuszeregu, pochody skośne i zachodzenie. — Ćwiczenia **wolne** i laskami drewnianymi: Postawy, obroty, poskoki, ruchy ramion, nóg i tułowia czterotaktowe. — Ćwiczenia **na przyrządach**: Łączenie ćwiczeń elementarnych z wywijadłem długim. Skoki wolne. Ćwiczenia na drabinie poziomej, skośnej i pionowej, jak w klasie I. Wołyże na koźle. Wspinania na linach. Zwieszenia na drążku. Zwieszenia i wywijania na kółkach. Podpory i wywijania na poręczach. Mocowania liną.

KLASA IIIa+b.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Dzieje nowego Zakonu.

Język łaciński, 6 godzin tygodniowo. **Gramatyka** (3 godz.): Systematyczna nauka o składni zgody, rzędu i przy-

imków; przygodna nauka o szyku wyrazów, figurach i tropach. — Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne. — Lektura (3 godz.): Cornelius Nepos: Aristides, Cimon, Epaminondas, Pelopidas, Miltiades, Themistocles, Pausanias. Memorowanie ustępów, zalecających się treścią i formą. Co 14 dni zadanie szkolne, co 3 tygodnie zadanie domowe.

Język grecki, 5 godzin tygodniowo. Prawidłowa odmiana imion i czasowników, zakończonych na «ω». Tłómaczenie z języka greckiego na polski i odwrotnie. Memorowanie luźnych zdań i ustępów treści jednolitej. — Od drugiej połowy I. półrocza co 14 dni jedno zadanie, domowe i szkolne naprzemian.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Gramatyka (1 godz.): Składnia rzędu. Systematyczna nauka deklinacyi. Części mowy nieodmienne. Powtórzenie prawideł pisowni i znaków pisarskich. — Czytanie wzorów według wypisów, połączone z objaśnianiem i zdawaniem sprawy, jak w kl. I i II; nadto krótkie wiadomości o życiu i pismach celniejszych pisarzy, z których dzieł poznano wyjątki. — Deklamacya, jak w klasie I. — Wypracowania stylistyczne dwa na miesiąc, naprzemian domowe i szkolne. Tematy: Streszczenia przerobionych ustępów treści opowiadającej lub opisowej.

Język niemiecki, 4 godziny tygodniowo. Gramatyka: Systematyczna nauka o formach i składni rzędu. — Lektura: Czytanie ustępów prozaicznych i poetycznych, połączone z objaśnianiem formy i treści. Swobodniejsza reprodukcya ustępów objaśnionych. Uwzględnianie wyrazów i zwrotów, mających podobne znaczenie. Uczenie się na pamięć. — Miesięcznie dwa zadania, domowe i szkolne naprzemian. Tematy: Retrowersye, reprodukcy, streszczenia.

Historya i geografia, 3 godziny tygodniowo (naprzemian 1 godz. hist., 1 geogr.): Historia: Wieki średnie. Najważniejsze osobistości i zdarzenia z szczególnem uwzględnieniem dziejów monarchii austriacko-węgierskiej. — Geografia: Pominięte w kl. II. kraje Europy zachodniej, środkowej, północnej i wschodniej z wyłączeniem monarchii austriacko-węgierskiej. Geografia Ameryki i Australii z uwzglę-

dnieniem stosunków klimatycznych. Rysowanie prostych szkiców kartograficznych.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo (naprzemian 1 godz. arytmetyki, 1 geometrii). **Arytmetyka**: Cztery główne działania liczbami ogólnymi, całkowitemi i ułamkowymi. Podnoszenie do drugiej potęgi i obliczanie drugiego pierwiastka. W zastosowaniu do obliczeń geometrycznych liczby niepełne, skrócone mnożenie i dzielenie. — **Geometria**: Główne przypadki porównywania, przemiany i podziału figur płaskich. Twierdzenie Pitagorasa. Pomiar i podobieństwo figur płaskich. **Zadania**, jak w kl. I.

Nauki przyrodnicze, 2 godziny tygodniowo. W I. półroczu **fizyka**: Wiadomości wstępne. Rozciągłość i nieprzenikliwość ciał, stany skupienia, kierunek pionowy i poziomy, ciężar bezwzględny i gatunkowy. Nauka o cieple i najważniejsze rzeczy z chemii nieorganicznej. — W II. półroczu **mineralogia**: Rozpoznanie i opisanie kilkudziesięciu gatunków minerałów ważnych i rozpowszechnionych, z uwzględnieniem wiadomości, nabytych w pierwszym półroczu z fizyki i chemii. Najpospolitsze skały.

Gimnastyka, 2 godziny tygodniowo. **Ćwiczenia rzędowe**: Przybieranie z szeregu w rząd i z dwuszeregu w dwurząd. — **Ćwiczenia wolne** ciężarkami i laskami drewnianymi, jak w kl. II. — **Ćwiczenia na przyrządach**: Skoki wolne. Woltyże na koźle. Poskoki i obroty na drabinie poziomej i skośnej. Zwieszania i wstępowania tyłem na drabinie pionowej. Wspinania na linach. Pochody, poskoki i wywijania na drążku. Huśtanie na kółkach. Krążnik. Woltyże na poręczach. Mocowania liną.

KLASA IVa+b.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Nauka o obrzędach i religijnych zwyczajach Kościoła katolickiego.

Język łaciński, 6 godzin tygodniowo. **Gramatyka** (w I. półr. 3, w II. półr. 2 godz. tygodn.): Systematyczna nauka o czasach i trybach, infinitivus, oratio obliqua, participium, gerundium, supinum. Przygodna nauka o właściwościach języka łacińskiego w używaniu imion, przyimków i spójników.

tudzież o szyku wyrazów, tropach, figurach, prosody i metryce. — Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne (3 godz. tygodn.). — Lektura (3 godz. tyg.): Caes. de bello Gallico lib. I., II., IV. i VI., (w wyjątkach); b) Ovidii Met.: Cztery wieki. — Memorowanie piękniejszych ustępów z Cezara i Owidiego. — Co 14 dni zadanie szkolne, co 3 tygodnie zadanie domowe.

Język grecki, 4 godziny tygodniowo. Odmiana czasowników na «μ» i czasowników nieprawidłowych na «ω». Główne zasady składni na podstawie odpowiednich przykładów. Tłómaczenie z języka greckiego na polski i odwrotnie. Memorowanie luźnych zdań i ustępów treści jednolitej. Co miesiąc 2 zadania, domowe i szkolne naprzemian.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Gramatyka (1 godz. tygodn.): Systematyczna nauka konjugacyi i składni w obrębie czasownika. Systematyczna nauka o zdaniu złożonym, okresie i szyku wyrazów. Wierszowanie. Powtórzenie całej gramatyki w ogólnym zarysie. — Czytanie wzorów, jak w kl. III. — Deklamacja, jak w kl. I. — Wypracowania stylistyczne dwa na miesiąc, domowe i szkolne naprzemian.

Język niemiecki, 4 godziny tygodniowo. Lektura ustępów prozaicznych i poetycznych, połączona ze swobodniejszą reprodukcją. Synonimika. Piśmienne sprawozdania z ustępów w szkole przerobionych. Memorowanie ustępów, pisanych prozą i wierszem. — Gramatyka: Systematyczna nauka o zdaniu złożonym; uzupełnienie składni rządu, pogłębienie nauki o interpunkcyi. — Co miesiąc 2 zadania, domowe i szkolne naprzemian. Tematy: Reprodukcyje, retrowersye, opowiadania, opisy i listy.

Historya i geografia, 4 godziny tygodniowo. Geografia 2 godz. tygodn.: Fizyczna i polityczna geografia monarchii austriacko-węgierskiej z wyłączeniem części statystycznej, a z dokładniejszym uwzględnieniem plodów poszczególnych krajów, jakoteż zatrudnienia, handlu, przemysłu i oświaty ludów. — Historya (2 godz. tygodn.): Dzieje nowożytne aż do czasów najnowszych ze szczególnem uwzględnieniem historyi monarchii austriacko-węgierskiej.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo. **Arytmetyka**: Równania oznaczone pierwszego stopnia o jednej i kilku niewiadomych. Równania dwuwyrazowe drugiego i trzeciego stopnia, mające zastosowanie w rozwiązywaniu zagadnień geometrycznych. Podnoszenie do trzeciej potęgi i obliczanie pierwiastka sześciennego. Stosunki i proporcje. Reguła trzech złożona, reguła podziału. — **Geometria**: Stereometria. — Zadania, jak w kl. I.

Fizyka, 3 godziny tygodniowo. **Magnetyzm**, elektryczność, mechanika ciał stałych, ciekłych i lotnych, akustyka, optyka; najważniejsze wiadomości z geografii matematycznej i kosmografii.

Gimnastyka, 2 godziny tygodniowo. **Ćwiczenia rzędowe**: Tworzenie czwórek i przybieranie z czwórek w dwurząd. — **Ćwiczenia ciężarkami i laskami żelaznymi**: Ruchy ramion, nóg i tułowia cztero- i sześciotaktowe. — **Ćwiczenia na przyrządach**: Skoki wolne i z pomostu. Woltyże na koźle. Ćwiczenia na drabinach i na linach, jak w kl. III. Woltyże, kolowroty, wspierania i wymyki na drążku. Huśtanie i obroty w huśtaniu na kółkach. Krażnik. Pochody, poskoki i woltyże na poręczach. Mocowania liną.

KLASA Va+b.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Apologetyka i dogmatyka ogólna.

Język łaciński, 6 godzin tygodniowo. Lektura (5 godzin)
a) T. Livii lib. I, XXI. 1—19. — b) Ovidii Metam. lib. I. 313—415; lib. VI. 146—312; lib. VIII. 183—235, 618—720; X. 1—63, 72—78; XV. 871—879; Fasti I. 63—88; II. 83—118, 193—242, 687—710; Tristia I. 3. Memorowanie ustępów piękniejszych. — **Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne** (1 godz.) na tle lektury, połączone z powtarzaniem i uzupełnianiem składni zgody i rzędu, tudzież nauki o właściwościach języka w używaniu poszczególnych części mowy. — Co miesiąc zadanie szkolne.

Język grecki, 5 godzin tygodniowo. Lektura (4 godz.): W kl. Va: a) Xenofonta Anab. ust. 1, 2, 6, 7, 13, 17, 18; Cyrop. ust.: 1, 2. b) Homera Iliady pieśń I-sza. — W kl.

Vb: a) Xenofonta Anab. ust. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 12, 13; Cyrop. ust. 1, 2. b) Homera Iliady pieśń I-sza. Memorowanie ustępów piękniejszych. — Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne (1 godz.) na tle lektury Xenofonta, połączone z powtarzaniem i uzupełnianiem nauki o rodzajniku i o przypadkach. — W każdym półroczu 4 zadania szkolne.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Czytanie wzorów. Najważniejsze gatunki prozy i poezji, zwykłejsze tropy i figury. Wiadomości historyczno-literackie o czytanych pisarzach. W całości czytano Pana Tadeusza, Grażynę, Ojca Zadźmionych, Wiesława i Zemstę. — Deklamacja, jak w kl. I. — Wypracowania stylistyczne: 7 na półrocze, naprzemian domowe i szkolne.

Język niemiecki, 4 godziny tygodniowo. Samodzielna reprodukcja na podstawie lektury wypisów, połączonej z objaśnieniami językowemi i rzeczowemi. Uczenie się na pamięć celniejszych ustępów. W całości czytano: Nibelungenlied i Goethego Reineke Fuchs. Przygodne uzupełnianie wiadomości gramatycznych w zakresie składni rzędu, zdania i szyku. — W każdym półroczu 7 zadań, 3 szkolne, 4 domowe. Tematy: Streszczanie ustępów czytanych, opowiadania, opisy, przekłady z innych języków.

Historia i geografia, 3 godziny tygodniowo. Dzieje starożytne do Maryusza i Sulli z uwzględnieniem geografii państw starożytnych.

Matematyka, 4 godziny tygodniowo. Arytmetyka (2 godz.): Cztery działania zasadnicze. Podzielność liczb. Największa wspólna miara i najmniejsza wspólna wielokrotność. Nauka o systemach liczb w ogóle, a dziesiętkowym w szczególności. Ułamki zwyczajne i dziesiętne. Stosunki i proporcje. Równania pierwszego stopnia o jednej i kilku niewiadomych. — Geometria (2 godz.): Planimetria, umiejętnie uzasadniana. — W każdym półroczu 3 zadania szkolne; częste ćwiczenia domowe.

Historia naturalna, 2 godziny tygodniowo. W I. półr. mineralogia: Krystalografia w krótkim zarysie. Systematyczne omówienie ważniejszych minerałów ze względu na ich fizyczne, chemiczne i inne pouczające własności, z wy-

łączeniem form rzadkich lub dla uczniów nieprzystępnych, jednak z uwzględnieniem kilkunastu pospolitych skał. Przy końcu półrocza zwiezły zarys nauki o rozwoju ziemi. — W II. półroczu botanika: Charakterystyka grup królestwa roślinnego w systemie naturalnym, jako też najważniejszych rzędów roślin na podstawie znajomości morfologicznej i anatomicznej budowy postaci typowych; przygodna nauka o czynnościach życia roślin i o zaginionych formach kopalnych.

Gimnastyka, 2 godziny tygodniowo. Ćwiczenia rzędowe: Najważniejsze formy ćwiczeń, poznane w klasach niższych. — Ćwiczenia ciężarkami i laskami żelaznymi: Ruchy ramion, nóg i tułowia cztero i sześciotaktowe. — Ćwiczenia na przyrządach: Dalszy rozwój ćwiczeń na tych samych przyrządach, co w kl. IV; nadto wołyże na koniu wszerz i wzdłuż.

KLASA VI. a+b.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Dogmatyka szczegółowa.

Język łaciński, 6 godzin tygodniowo. Lektura (5 godz.) a) Sallustii Bellum Iugurthinum. b) Ciceronis in Catilinam or. I c) Vergilii Bucol. ecl. 1, 5., Georg. Pochwała Italii i Pochwała życia wiejskiego; Aen. I. — Uczenie się na pamięć ustępów celniejszych. — Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne: (1 godz.) na tle lektury, połączone z powtarzaniem i uzupełnianiem składni w obrębie słowa i nauki o właściwościach języka łacińskiego pod względem szyku wyrazów w zdaniu, a zdań w okresie. — Zadania, jak w klasie V.

Język grecki, 5 godzin tygodniowo. Lektura (4 godz.): a) Homera Iliady pieśń VI, XVI, XXII, XXIV. b) Herodota Dziejów ks. IX. w wyborze. c) Z Xenofonta Pamiętników o Sokratesie ustęp I. i III. Uczenie się na pamięć ustępów celniejszych. — Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne (1 godz.) na tle lektury, połączone z powtarzaniem i uzupełnianiem składni w obrębie słowa. — Zadania, jak w kl. V.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Lektura: Cenniejsze dzieła literatury polskiej od połowy w. XVI. do końca w. XVIII. w wyjątkach podług wypisów. W całości czytano: »Odprawę posłów« i »Treny« Kochanowskiego, »Trylogię« Sienkiewicza, »Pamiętniki« Paska, »Powrót posła« Niemcewicza. — Historia literatury od początku do końca w. XVIII. — Uczenie się na pamięć cenniejszych utworów poetycznych. — Wypracowania stylistyczne: 7 na półrocze, przeważnie domowe.

Język niemiecki, 4 godziny tygodniowo. Stylistyka i poetyka na tle lektury wypisów. W całości czytano: Goethego Hermann und Dorothea i Lessinga Minna v. Barnhelm. — Uczenie się na pamięć cenniejszych utworów. Zadań 7 w każdym półroczu (3 szkolne, 4 domowe). Tematy, jak w klasie V.

Historia i geografia, 4 godziny tygodniowo. Dzieje Rzymian od Grakchów. Historia średniowieczna w połączeniu z geografią aż do odkrycia Ameryki.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo (1 arytm., 1 geom. naprzemian). Arytmetyka: Potęgi, pierwiastki, logarytmy i równania drugiego stopnia o jednej niewiadomej. — Geometria: Stereometria, goniometria i trygonometria do rozwiązywania trójkątów prostokątnych włącznie. — Zadania i ćwiczenia domowe, jak w kl. V.

Historia naturalna, 2 godziny tygodniowo. Najpotrzebniejsze wiadomości o budowie ciała ludzkiego i o czynnościach jego organów z przygodnymi uwagami z zakresu higieny. Gromady zwierząt kręgowych i ważniejsze grupy zwierząt bezkręgowych w postaciach typowych, z uwzględnieniem morfologii, anatomii i historii rozwoju; ważniejsze formy paleontologiczne.

Gimnastyka, 2 godziny tygodniowo. Ćwiczenia rzędowe: Najważniejsze formy ćwiczeń, poznane w klasach niższych. — Ćwiczenia ciężarkami i laskami żelaznymi: Ruchy ramion, nóg i tułowia cztero- i sześciotaktowe. — Ćwiczenia na przyrządach: Skoki wolne, z pomostu, z drążka i z kólek. Woltyże na koźle i koniu. Pochody, poskoki i wspinania na drabinach. Zwieszenia, kolowroty,

wspierania, wymyki i wytrzymania na drążku. Wspierania na kółkach. Krażenia na krążniku. Pochody, paskoki, wspierania i woltyże na poręczach. Wspinania na linach.

KLASA VIIa+b.

- Religia**, 2 godziny tygodniowo. Etyka chrześcijańsko-katolicka.
- Język łaciński**, 5 godzin tygodniowo. Lektura (4 godz.): a) Ciceronis de imperio Cn. Pompei or., in Verrem IV, 1—36 b) Vergilii Aen. lib. IV., VI. — Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne (1 godz.) na tle lektury, połączone z uzupełnianiem nauki o szyku, figurach, tropach i okresach. — Zadania, jak w klasie V.
- Język grecki**, 4 godziny tygodniowo. Lektura: a) Demostenesa mowa Olintyjska III., o pokoju i przeciwko Filipowi I.; b) Homera Odysei pieśń I, V, VI, VII, XI. Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne, połączone z przygodnym powtarzaniem i uzupełnianiem nauki o przyimkach, imiesłowach, partykułach i okresach. — Zadania, jak w klasie V.
- Język polski**, 3 godziny tygodniowo. Lektura: Cenniejsze dzieła literatury polskiej w wyjątkach od końca XVIII. w. do Słowackiego włącznie według wypisów. W całości czytano: Mickiewicza »Wallenroda« i »Grażynę«, Malczewskiego »Maryę«, Fredry »Śluby panieńskie« i »Zemstę«, Słowackiego »Kordyana», »Balladyne« i »Lillę Wenedę«. — Historia literatury od Brodzińskiego do Słowackiego. — Deklamacya. — Ćwiczenia ustne, polegające na zdawaniu sprawy z dzieł czytanych z własnej pilności. — Wypracowania stylistyczne: 5 na półroczu, przeważnie domowe.
- Język niemiecki**, 4 godziny tygodniowo. Pogląd na dzieje piśmienictwa niemieckiego aż do Klopstocka. Dokładniejsza na lekturze wypisów oparta znajomość epoki klasycznej od Klopstocka do roku 1794. W całości czytano w szkole: Schillera Kabale u. Liebe i Grillparzera Die Ahnfrau. Memorowanie. Prywatnie czytano dramaty Lessinga, Goe-

thego, Schillera, Grillparzera i i. — Zadań 5 na półroczu (3 szkolne, 2 domowe). Tematy: Charakterystyki, rozprawki, sprawozdania z lektury szkolnej lub domowej.

Historia i geografia, 3 godziny tygodniowo. Historia nowożytna z uwzględnieniem wewnętrznych dziejów Europy i geografii aż do najnowszych czasów.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo (1 godz. arytm., 1 godz. geom. naprzemian). **Arytmetyka**: Równania drugiego stopnia o jednej i dwóch niewiadomych; równania wyższych stopni, dające się sprowadzić na równania kwadratowe; równania przestępne i nieoznaczone pierwszego stopnia. Szeregi. Rachunek procentu składanego i rent. Kombinacje i wzór Newtona. — **Geometria**: Trygonometria. Zastosowanie algebry do geometrii i analityka płaska. Zadania i ćwiczenia, jak w klasie V.

Fizyka, 3 godziny tygodniowo. Ogólne własności ciał. Mechanika ciał stałych, płynnych i lotnych. Nauka o cieple. Chemia.

Propedeutyka filozofii, 2 godziny tygodniowo. Logika elementarna.

Gimnastyka, 2 godziny tygodniowo. Ćwiczenia rzędowe: Najważniejsze formy ćwiczeń, poznane w niższym gimnazjum. — Ćwiczenia ciężarkami i laskami żelaznymi: Ruchy ramion, nóg i tułowia cztero- i sześćo-taktowe. — Ćwiczenia na przyrządach: Dalszy rozwój ćwiczeń na tych samych przyrządach, co w klasie VI.

KLASA VIIIa+b.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Historia kościoła katolickiego.

Język łaciński, 5 godzin tygodniowo. Lektura (4 godziny).

a) Horatii Carm. I. 1, 3, 10, 14, 18, 21, 22, 24, 31, 34, 37; II. 2, 3, 6, 7, 10, 13, 14, 16; III. 1, 2, 3, 5, 9, 21, 30; IV. 3, 5. Epod. 7. — Sat. I. 1, 9, z Listów I. 2. — b) Taciti Annal. I. 1—15, 31—49; II. 41—43, 53—55, 69—83. —

Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne (1 godz.) jak w kl. VII. — Zadania, jak w kl. V.

Język grecki, 5 godzin tygodniowo. Lektura: a) Platona w oddz. I. Apologia Sokratesa i Kryton; w oddz. II. Apologia Sokratesa. b) Sofoklesa Edyp król c) Homera Od. XIII.

i XVI. w wyjątkach. — Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne, jak w klasie VII. — Zadania, jak w kl. V.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Lektura: Celniejsze dzieła literatury narodowej wieku XIX. w wyjątkach według wypisów. W całości czytano «Irydyona» i «Nieboską Komedyę» Krasińskiego, «Żydów» i «Mnicha» Korzeniowskiego i «Warszawiankę» Wyspiańskiego. — Historia literatury wieku XIX. od Krasińskiego do końca, z powtórzeniem wieków poprzednich. — Deklamacya. — Ćwiczenia ustne, polegające na zdawaniu sprawy z treści dzieł prywatnie czytanych. — Wypracowania stylistyczne: W I. półroczu 5, przeważnie domowe, w II. półroczu 3, przeważnie szkolne.

Język niemiecki, 4 godziny tygodniowo. Historia literatury od r. 1794. do czasów najnowszych na podstawie wypisów. W całości czytano Schillera »Wallenstein«. Prywatnie czytano ważniejsze utwory epoki klasycznej i niektóre dramaty Grillparzera, Kleista. — Memorowanie. — Zadania w I. półroczu 2 szkolne, 3 domowe; w II. półroczu 1 domowe, 2 szkolne.

Historya i geografia, 3 godziny tygodniowo. W I. półroczu dzieje monarchii austriacko-węgierskiej z uwzględnieniem ich związku z dziejami powszechnymi. — W II. półroczu geografia i statystyka monarchii austriacko-węgierskiej. Powtórzenie historyi greckiej i rzymskiej.

Matematyka, 2 godziny tygodniowo. Powtórzenie materiału naukowego trzech klas poprzednich, połączone z rozwiązywaniem zagadnień arytmetycznych i geometrycznych. Zadania i ćwiczenia domowe, jak w kl. V.

Fizyka, 3 godziny tygodniowo. Magnetyzm, elektryczność, ruch falowy, akustyka, optyka, i zasady astronomii.

Propepeutyka filozofii, 2 godziny tygodniowo. Psychologia empiryczna.

Gimnastyka, dwie godziny tygodniowo. Ćwiczenia rzędowe: Najważniejsze formy ćwiczeń, poznane w niższym gimnazyum. Ćwiczenia ciężarkami i łaskami żelaznymi: Ruchy ramion, nóg i tułowia cztero- i sześćcio-taktowe. Ćwiczenia na przyrządach: Skoki wolne z pomostu, z drążka i z kółek. —

Kombinacje ćwiczeń na koniu, na drabinach, na drażku, kółkach i poręczach.

B) Przedmioty nadobowiązkowe.

Historya kraju rodzinnego, wykładana po 1 godzinie na tydzień w klasie III, IV, VI (przez drugie półrocze), VII i VIII (przez pierwsze półrocze): Dzieje Polski, Rusi i Litwy *w kl. III.* od czasów najdawniejszych do końca w. XV; *w kl. IV.* od początku w. XVI. do końca w. XVIII; *w kl. VI.* od czasów najdawniejszych do Kazimierza Wielkiego włącznie; *w kl. VII.* od Ludwika Węgierskiego do Władysława IV; *w kl. VIII.* od Jana II. Kazimierza do czasów najnowszych.

Język ruski w trzech oddziałach po 2 godziny tygodniowo.

Oddział I. i II. Nauka czytania i pisania. Ważniejsze zasady gramatyczne. Rozmówki na tle lektury, łatwiejsze opowiadania i deklamacje. Ćwiczenia ortograficzne na tablicy i w zeszytach, dyktaty i tłumaczenia.

Oddział III. Ćwiczenie w płynnym i poprawnym czytaniu, połączone z objaśnieniami gramatycznymi i literacko-historycznymi; zdawanie sprawy z rzeczy przeczytanych. Na tle lektury pogląd na piśmiennictwo rusko-ukraińskie, począwszy od Kotlarewskiego. Deklamacja piękniejszych utworów poetycznych. Wypracowania stylistyczne, prze-ważnie szkolne.

Język francuski w trzech oddziałach po 2 godziny tygodniowo.

Oddział I. Nauka czytania, tłumaczenia i opowiadania. Ćwiczenia ustne w formie pytań i odpowiedzi. Nauka gramatyki z uwzględnieniem odmiany czasowników regularnych. Na każdą lekcję ćwiczenie domowe.

Oddział II. Dalszy ciąg nauki według tego samego planu, co w oddziale I. Nadto krótkie dyktaty i odmiana czasowników nieregularnych, najczęściej używanych.

Oddział III. Czytanie, tłumaczenie i opowiadanie większych ustępów. Nauka gramatyki, konwersacya i dyktaty. Ćwiczenia domowe na każdą lekcję.

Śpiew w dwóch oddziałach po 2 godziny tygodniowo.

Oddział I. Próba głosu, system liniowy, alfabet muzyczny, klucze i znaczenie ich w muzyce. Ćwiczenia głosu na podstawie sekund, tercyi itd. aż do oktawy. Gamy krzyżykowe i bemolowe, ich skład wewnętrzny i porównanie z gamą dyatoniczną e dur. Gamy molowe, krzyżykowe i bemolowe, porównanie ich z durowemi. Gama chromatyczna i jej znaczenie w śpiewie. Ćwiczenia głosowe w tonacjach majorowych i minorowych oraz podwójnych pasaży. Stopniowe śpiewanie jedno- dwu- i trygłosowych pieśni kościelnych i świeckich.

Oddział II. Ćwiczenia głosu na podstawie gamy dyatonicznej i pasaży złożonych. Nauka o odpowiednich tonacjach i pierwszym ich pokrewieństwie. Harmonia, akordy trzy- i czterogłosowe. Ćwiczenia głosu skombinowane. Akordy czterodźwiękowe, należące do konsonansów naturalnych. Cieniowanie i moderowanie w śpiewie. Praktyczne ćwiczenia w wykonywaniu trzy- i czterogłosowych mszy i pieśni kościelnych, oraz pieśni świeckich tak polskich jak i obcych kompozytorów.

Rysunki w trzech oddziałach po dwie godziny na tydzień.

Oddział I. Ornamenta geometryczne, prostolinijne i krzywolinijne, według wzorów Fallenböcka, rysowanych przez nauczyciela na tablicy. Zasadnicze pojęcia o przestrzeni. Poglądowa nauka o kształtach brył elementarnych. Uczniowie rysowali z wolnej ręki na blokach.

Oddział II. Ornamenta płaskie kolorowane — według wzorów Steigla. Bryły stereometryczne z uwzględnieniem warunków światłocienia. Uczniowie rysowali z wolnej ręki na blokach.

Oddział III. Ornamenta i głowy według modeli gipsowych. Nauka o proporcji i budowie głowy ludzkiej. Majolika włoska.

Kaligrafia w 2 oddziałach po 1 godzinie na tydzień. Pismo zwyczajne łacińskie podług metody Piórkiewicza i niemieckie podług metody Nowickiego.

Stenografia w dwóch oddziałach po jednej godzinie na tydzień.

Oddział I. Alfabet. Tworzenie zgłosek i wyrazów
Wyrażanie samogłosek w wyrazach. Zrostki. Zrostki obce.
Końcówki. Skracanie wyrazów. Znaczniki. Opuszczanie
nieistotnych części słów.

Oddział II. Wszystkie sposoby skracania zdań.

III.

Tematy wypracowań piśmiennych.

A) W języku polskim.

KLASA Va. 1. Skalka w Krakowie (opis i znaczenie). — 2. Przedpiekle Dantego. — 3. Gerwazy oskarża Soplicę. — 4. Założenie Rzymu (na podst. I. ks. Liwiusza). — 5. Zajazd na Soplicowo. — 6. Bitwa z Moskalami (według IX. ks. Pana Tadeusza). — 7. Przedhistoryczna kultura Greków (na podst. odkryć Schliemanna; według nauki historyi). — 8. Postać Hrabiego w «Panu Tadeuszu». — 9. Śmierć Hatfe. — 10. Rozwinąć i uzasadnić myśl zawartą w przysłowiu: «*Suae quisque, fortunae faber*». — 11. Losy Skawińskiego (na podst. «Latarnika» Sienkiewicza). — 12. Bóg nagradza dobry uczynek (powiastka na podst. «Wiesława»). — 13. Jakie myśli zawiera wiersz Asnyka: «Echo kołyski». — 14. Różnica pomiędzy poezją liryczną a epiczną (z uwzględnieniem «Burzy» W. Romanowskiego i opisu burzy w Panu Tadeuszu).

KLASA Vb. 1. Do wyboru: a) Najprzyjemniejsze wspomnienia z wakacyi. b) Obraz burzy letniej. — 2. Zdobycie Jerozolimy (na podstawie epepei Tassa). — 3. Pierwszy występ młodego poety (na podst. «Powieści bez tytułu» Kraszewskiego). — 4. Wdzięk przyrody kraju rodzinnego (na podst. III. ks. «Pana Tadeusza»). — 5. Zajazd na Soplicowo (opis). — 6. Znaczenie Numy Pompiliusza w pierwotnych dziejach rzymskich (według

Liwiusza). — 7. Wina i pokuta Jacka Soplicy. — 8. Główny wątek opowiadania w Panu Tadeuszu. — 9. Podstęp Grażyny. — 10. Stopniowanie żalu nieszczęśliwego ojca w poemacie «Ojciec zadżumionych». — 11. Losy Haliny (na podst. «Wiesława» Brodzińskiego). — 22. Piękność ziemi polskiej i tęsknota za nią (na podst. czytanych elegii Janickiego i Gaszyńskiego). — 13. Postać marnotrawcy (na podst. satyry Krasickiego). — 14. Myśli przewodnie w kazaniu Skargi «O miłości ojczyzny».

KLASA VIa. 1. Deszcz i susza. Ich pożytki i szkody. — 2. Założenie i pierwotna organizacja Akademii krakowskiej. — 3. Rola i znaczenie szlachty w XVI. wieku. — 4. Streścić dyskusję o «grach rozumnych» w domu kanclerza Maciejowskiego (na podst. «Dworzanina»). — 5. Obowiązki Polaka-obywatela względem kraju podług Kochanowskiego (na podst. «Pieśni, Satyra, Odprawy»). — 6. Bohaterski czyn Fryderyka Herburta podług poematu Szarzyńskiego a opowieści Orzechowskiego. — 7. Zestawić ważniejsze wróżby upadku Polski u pisarzy XVI. wieku. — 8. Charakterystyka posła sejmowego podług Skargi. — 9. Streścić sielankę Szymonowicza p. t. «Żeńcy». — 10. Zależność «Lamentu» Starowolskiego od «Kazań sejmowych» Skargi. — 11. Pochwała Sobieskiego (podług Ody Kochowskiego). — 12. Charakterystyka Nipuanów (podług «Przypadków Mikołaja Doświadczyńskiego»). — 13. Streścić rozmowę Pustaka i Świstaka z komedyi Zabłockiego «Fircyk». — 14. «Głos umarłych» Naruszewicza i «Żale Sarmaty» Karpińskiego, jako wyraz patryotycznego bólu.

KLASA VIb. 1. Wrażenia w katedrze Wawelskiej (w formie listu). — 2. Jak pojmuje Rej wychowanie szlachcica. — 3. Jakie myśli rozwija Sallustyusz we wstępie do «wojny Jugurtyńskiej»? — 4. Jakich zmian w ustroju Rzeczypospolitej domaga się Modrzewski? — 5. Zima a starość (porównanie). — 6. Treść i znaczenie «Chorów» w «Odprawie posłów greckich». — 7. Znaczenie Arabów w dziejach w wieku VII i VIII. — 8. Skarga jako zwolennik monarchii konstytucyjnej (na podst. VI. Kazania sejmowego). — 9. Streścić sielankę Szymonowicza p. t. «Kołacze». — 10. Skarga a Birkowski (charakterystyka porównaw-

cza). — 11. Osnowa i znaczenie Psalmodyi Kochowskiego. — 12. Postać B. Chmielnickiego w powieści H. Sienkiewicza «Ogniem i mieczem». — 13. Ucieczka Doświadczyńskiego od Nipuanów i jego powrót do kraju. — 14. Główne znamiona literatury okresu Stanisławowskiego (według danej dyspozycji).

KLASA VIIa. 1. Jak się wyraża miłość ojczyzny w poezyi Stanisławowskiej i księstwa? — 2. Romantyzm jako prąd literacki podług Brodzińskiego. — 3. Pierwiastek osobisty w Balladach i Dziadach Mickiewicza. — 4. Ogólna charakterystyka towarzystwa warszawskiego i wileńskiego (na podst. III. części Dziadów). — 5. Swar i zgoda — ich rola i znaczenie w «Panu Tadeuszu». — 6. Porównać rzeczywiste zdarzenie z poetyczną opowieścią Malczewskiego. — 7. Charakterystyka Nebaby w «Zamku Kaniowskim». — 8. Typ polski w komedyi Fredry. — 9. Jak się Kordyan w toku akcyi duchowo przeistacza? — 10. Świat cudowny — jego rola i znaczenie w «Balladynie».

KLASA VIIb. 1. Jak w VIIa. — 2. Klasycy i romantycy w satyrycznych listach Morawskiego. — 3. Jak w VIIa. — 4. Widzenie Senatora a widzenie ks. Piotra (streścić i wyjaśnić). — 5. Jak w VIIa. — 6. Porównać opisy bitew w «Maryi» a «Panu Tadeuszu». — 7. Tadeusz a Waclaw. — 8. Lud w powieści poetycznej p. t. Zamek Kaniowski. — 9. Dzieje Kordyana. — 10. Świat cudowny — jego rola i znaczenie w Balladynie.

KLASA VIIIa+b. 1. Melancholia w poezyi Słowackiego i jej przyczyny. — 2. a) w VIIIa: Wyjaśnić i uzasadnić zwrócony do hr. Henryka głos: «Dramat układasz». b) W VIIIb: Osobisty pierwiastek w Irydyonie. — 3. Idea miłości chrześcijańskiej jest zasadniczą w Irydyonie, Nieboskiej i Przedświcie. — 4. Powołanie Polski a emigracya po 1831 roku (podług Kajsiewicza). — 5. Cnoty przodków naszych, przedstawione w «Listopadzie» Rzewuskiego. — 6. Ideały wzniosłe a ideały praktyczne w literaturze polskiej XIX. wieku. — 7. Pierwiastek patryotyczny i religijny w poezyi XVII. wieku. — 8. Pieśń patryotyczna w literaturze polskiej XIX. wieku.

B) W języku niemieckim.

KLASA Va. 1. Altweibersommer. — 2. Wie entdeckte man die Heilkraft der Chinarinde? (auf Grund der Schullektüre). — 3. Der Untergang des assyrischen Reiches. — 4. Not und Rettung des Zauberlehrlings. — 5. Welche Tiere können dem Menschen besonders als Muster des Fleißes dienen? — 6. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. — 7. Das Gold (auf Grund des naturgeschichtlichen Unterrichts). — 8. Die Blütezeit Athens nach den persischen Kriegen. — 9. Der Gang des Fuchses nach dem Königshofe. — 10. Die Entstehung der Steinkohle (auf Grund des naturgeschichtlichen Unterrichts). — 11. Siegfrieds erste Begegnung mit Kriemhilde. — 12. Der Bau eines Hauses. — 13. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. — 14. Die Fahrt über die Donau im Nibelungenlied.

KLASA Vb. 1. Schilderung eines während der Ferien gemachten Ausfluges. — 2. Die altägyptischen Bauwerke (nach der Schullektüre). — 3. Eine Eisenbahnfahrt. — 4. Hektors Abschied von Andromache. — 5. Die Bürgschaft. — 6. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. — 7. Die Entdeckung des Mörders in Kranichen des Ibykus. — 8. Die Nützlichkeit des geselligen Lebens. — 9. Hochzeitlied (eine Inhaltsangabe). — 10. Der Siege göttlichster ist das Vergeben. — 11. Geschichte der Erde. — 12. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. — 13. Die Sage von der Gründung Roms. — 14. Do wyboru: a) Die Treue als leitender Grundgedanke im Nibelungenliede; b) Kurze Charakteristik der wichtigsten Gestalten im Nibelungenliede.

KLASA VIa. 1. Die Vorboten des Winters. — 2. Pegasus im Joche (eine Inhaltsangabe). — 3. Warum war die Eroberung Galliens durch Caesar von so großer Bedeutung? — 4. Übermut kommt vor dem Fall. — 5. Das Besitztum des Wirtes in Goethes Hermann und Dorothea. — 6. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. — 7. Hektors Abschied von Andromache. — 8. Die äußere und innere Handlung in Schillers Ballade: Der Kampf mit dem Drachen. — 9. Kudruns Gefangenschaft und Befreiung. — 10. Vergleichung der Ballade Schillers: Der Graf

von Habsburg mit der Ballade Uhlands: Des Sängers Fluch. — 11. Worin zeigt sich Tellheims Edelmut? — 12. Die größten Kaiser des Mittelalters. — 13. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. — 14. Der Taucher (eine Inhaltsangabe).

KLASA VI*b*. 1. Der diesjährige Sommer in den Städten und auf dem Lande. — 2. Dietrich von Bern (auf Grund des Nibelungenliedes). — 3. Nibelungenlied und Kudrun (ein Vergleich). — 4. Welchen Zwecken dient die Episode von Glaukos und Diomedes? (nach Ilias). — 5. Verschiedene Beurteilung der französischen Revolution durch den Richter und den Pfarrer (nach Goethes Herm. u. Dor.). — 6. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. — 7. Erlkönig und der Fischer (ein Vergleich). — 8. Hermann und Dorothea, ein Sittenspiegel aus dem Ende des XVIII. Jahrhunderts. — 9. Das Verhalten des Großmeisters gegen den Ordensritter in Schillers «Der Kampf mit dem Drachen». — 10. Welchen Plan verfolgte Papst Gregor VII.? — 11. Tellheims Verhalten im Kriege. — 12. Die Abhängigkeit der Menschen von der geographischen Verbreitung der Tiere. — 13. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. — 14. Die Hauptmotive in Lessings «Minna von Barnhelm».

KLASA VII*a*. 1. Die Lage des deutschen Reiches beim Beginne der Neuzeit. — 2. Welche Vorteile gewährt die gemäßigte Zone den Bewohnern? — 3. Inwiefern ist die Gestalt des alten Musikus in Schillers: «Kabale und Liebe» ein Meisterwerk der dramatischen Kunst? — 4. Simplex Simplicissimus, ein Kulturbild des dreißigjährigen Krieges. — 5. Auf welche Weise begründet Cicero, daß Pompejus allein zur Führung des Mitridatischen Krieges befähigt ist. — 6. Der Mensch im Kampfe mit der Natur. — 7. Ist die Poesie eine redende Malerei, die Malerei eine stumme Poesie? — 8. Jaromirs Lebensschicksale (nach Grillparzers Ahnfrau). — 9. Inwiefern ist Karl Moor ein Vertreter des Sturmes und Dranges? — 10. Weshalb wird Rom die ewige Stadt genannt?

KLASA VII*b*. 1. Die Entdeckungsfahrten der Portugiesen. — 2. Historischer Hintergrund in Schillers «Kabale und Liebe». —

3. Warum war der Krieg gegen Mithrydates so gefährlich? (auf Grund der Rede Ciceros «de imp. Cn. Pompei»). — 4. Hüons Lebensschicksale bis zur Ankuft in Bagdad. — 5. Es ist an einem beliebigen Beispiele die Wahrheit des Sprichwortes «Das Feuer fängt vom Funken an» zu beweisen. — 6. Warum durfte nicht der Bildhauer, wohl aber der Dichter den Laokoon schreiend darstellen? — 7. Die Schicksalsidee in Grillparzers «Ahnfrau». — 8. Die Gewalttaten der Vögte (nach Schillers Wilhelm Tell I.). — 9. Der wilde Jäger (Inhaltsangabe). — Englands und Frankreichs Kämpfe um den Kolonialbesitz.

KLASA VIII^a. 1. In welchem Sinne kann man unser Jahrhundert das eiserne Zeitalter nennen? — 2. Gedankengang in dem Gedichte Schillers: Das verschleierte Bild zu Saïs». — 3. Questenberg und Wallenstein. — 4. Die drei Ratgeber der Königin Elisabeth in Schillers «Maria Stuart». — 5. Anklage und Verteidigung des Sokrates. — 6. Warum gehört Schiller der ganzen Menschheit an? — 7. Warum wird Faust erlöst? — 8. Die römische Gesellschaft beim Regierungsantritt des Kaisers Tiberius.

KLASA VIII^b. 1. Warum und wodurch ist England eine Handels- und Kolonialmacht geworden? — 2. Gliederung und Erklärung des Prologs zu Schillers «Wallenstein». — 3. Weshalb ist das Jugendalter die Blütezeit der Freundschaft? — 4. Das Gastmahl zu Pilsen und seine Folgen (nach Piccolomini IV.). — 5. Die Hauptmotive in der lyrischen Dichtung des Horaz (auf Grund des lateinischen Unterrichts). — 6. Der Einfluß Metternichs auf die Geschichte Europas in den Jahren 1815—1848. — 6. Der Einfluß politischer Ereignisse auf die deutsche Literatur in der I. Hälfte des XIX. Jahrhunderts. — 8. Die römische Gesellschaft beim Regierungsantritt des Kaisers Tiberius.

C) Przy egzaminie dojrzałości.

W terminie letnim.

1. Z języka łacińskiego:

a) Przetłómaczyć na język polski tekst wyjęty z Cycerona Tusc. disp. I. V. cap. III. 8.

b) Przetłómaczyć na język łaciński tekst polski, wyjęty z Sienkiewicza «Quo vadis» od słów: «Cezar, wróciwszy do Rzymu zły był...» do słów: «...wydając okrzyki na cześć boskiego Cezara».

2. Z języka greckiego:

Przetłómaczyć na język polski tekst grecki, wyjęty z Homera: «Iliada, ks. 24., w. 468—504 z pominięciem w. 495—498».

3. Z języka polskiego:

Pierwiastek ludowy w literaturze polskiej XIX. wieku.

4. Z języka niemieckiego:

Die bedeutendsten Frauengestalten in Schillers Tragödien.

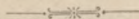
5. Z matematyki:

1. $(x^2 - 3x + 2)^{\log(x^2 - 3x + 2) - \frac{3}{2}} = 10$.

2. Stożek prosty ma za podstawę koło:

$x^2 + y^2 - 6x + 4y - 12 = 0$, boki przecięcia osiowego tworzą ze sobą kąt $\alpha = 60^\circ 25' 30''$; jaka jest powierzchnia i objętość tego stożka?

3. Między dwa pierwsze wyrazy szeregu arytmetycznego, w którym suma trzeciego i siódmego wyrazu = 34, iloczyn zaś pierwszego i szóstego = 21, wstawić pięć wyrazów tak, aby znowu powstał nowy szereg arytmetyczny.

Wykaz książek na rok szkolny 1905/1906.

- Klasa I. Religia.* Wielki katechizm religii katolickiej dla szkół średnich diecezji krakowskiej. — **Język łaciński.** Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego. Wydanie 2—5. — Steiner i Scheindler, Ćwiczenia łacińskie dla I. kl. Wydanie 2. i 3. — **Język polski.** Konarski, Zwięzła gramatyka języka polskiego. — Próchnicki i Wójcik, Wypisy polskie dla I. kl. Wydanie 3. i 4. — **Język niemiecki.** German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla I. kl. Wydanie 5. — **Geografia.** Romer, Geografia. Lwów 1904. — **Matematyka.** Ignacy Kranz, Arytmetyka i Algebra. Część I. — Mochnik-Maryniak, Geometria pogładowa. Część I. Wydanie 6—8. — **Historia naturalna.** Nussbaum-Wiśniowski, Podręcznik zoologii dla niższych klas szkół średnich. Lwów 1904. — Rostafiński, Botanika szkolna na klasy niższe. Wydanie 1—5.
- Klasa II. Religia.* Ks. Dąbrowski, Historia biblijna zakonu starożytnego. Wydanie 1—4. — **Język łaciński.** Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego. Wydanie 1—5. — Steiner i Scheindler, Ćwiczenia łacińskie dla II. klasy. Wydanie 1—3. — **Język polski.** Konarski, Zwięzła gramatyka języka polskiego. — Próchnicki i Wójcik, Wypisy polskie dla II. klasy. Wydanie 1. i 2. — **Język niemiecki.** German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla klasy II. Wydanie 4. — **Geografia i historia powszechna.** Baranowski i Dziedzicki, Geografia powszechna. Wyd. 6—9. — Semkowicz,

Opowiadania z dziejów powszechnych. Część I. Wydanie 1. i 2. — **Matematyka**. Ignacy Kranz, Arytmetyka i algebra. Cz. I. na kl. I. i II. Kraków 1904. — Moćnik - Maryniak, Geometrya poglądowa. Część I. Wyd. 6—8. — **Historya naturalna**. Nowicki-Limbach, Zoologia. Wydanie 6—10. — Rostafiński, Botanika szkolna na klasy niższe. Wyd. 1—5.

Klasa III. Religia. Ks. Dąbrowski, Historya biblijna zakonu nowego. Wyd. 1—3. — **Język łaciński**. Samolewicz-Soltysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5—7. — Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla klasy III. Wydanie 2—4. — Cornelius Nepos. Wyd. Patočka - Zawiliński. — **Język grecki**. Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. — Taborski - Winkowski, Ćwiczenia greckie. — **Język polski**. Małecki, Gramatyka języka polskiego. Wyd. 9. — Czubek-Zawiliński, Wypisy polskie dla kl. III. — **Język niemiecki**. German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla klasy III. Wydanie 3. — Jahner, Deutsche Grammatik. — **Geografia i historia powszechna**. Baranowski i Dziedzicki, Geografia powszechna. Wyd. 6—9. — Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych. Cz. II. — Rawer, Dzieje ojczyzste. Wydanie 1—3. — **Matematyka**. Ignacy Kranz, Arytmetyka i Algebra. Część II. — Moćnik - Maryniak, Geometrya poglądowa. Część II. Wydanie 3—6. — **Fizyka**. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wydanie 2—4. — **Historya naturalna**. Łomnicki, Mineralogia dla niższych klas. Wyd. 2—5.

Klasa IV. Religia. Ks. Jougan, Liturgika katolicka. Wyd. 1. i 2. — **Język łaciński**. Samolewicz-Soltysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5—7. — Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla kl. IV. Wyd. 1—3. — Caesar, Commentarii de bello Gallico. Wydał Terlikowski. — Ovidius. Wydanie Skupniewiczza. — **Język grecki**. Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. — Taborski - Winkowski, Ćwiczenia greckie. — **Język polski**. Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 9. — Czubek - Zawiliński, Wypisy polskie dla kl. IV. — **Język niemiecki**, German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla kl. IV. Wydanie 3—4. — Jahner, Deutsche Grammatik. Wydanie 2. — **Geografia i historia**

powszechna. Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych. Część III. Wydanie 2. — Benoni-Majerski, Geografia austr.-węgierskiej monarchii. Wyd. 2—4. — Rawer, Dzieje ojczyste. Wydanie 1—3. — **Matematyka.** Ignacy Kranz, Arytmetyka i algebra. Cz. II. Kraków 1904. — Moćnik-Maryniak, Geometrya pogładowa. Część II. Wyd. 3—6. — **Fizyka.** Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3—4.

Klasa V. Religia. Ks. Jeż, Nauka wiary. — **Język łaciński.** Livius, wydał Zingerle-Majchrowicz. Ovidius, wydanie Skupniewicza. — Samolewicz-Soltysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wydanie 5—7. — **Język grecki.** Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta. Wydanie 1—3. Homera Iliada. Część I. Wyd. Scheindler-Soltysik. — **Ćwikliński,** Gramatyka języka greckiego. — **Język polski.** Próchnicki, Wzory poezyi i prozy. Wydanie 1. i 2. — **Język niemiecki.** Dr. Julius Ippoldt und Adolf Stylo, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen. I. Teil. V. Klasse. — Reineke Fuchs i Deutsche Heldensage. Wyd. Gräser. — **Geografia i historia powszechna.** Zakrzewski, Historia powszechna. Część I. Wyd. 1—4. — **Matematyka.** Kostecki, Algebra dla wyższych klas. — Moćnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. Wyd. 5. — **Historia naturalna.** Łomnicki, Mineralogia i geologia. Wydanie 3—5. — Rostafiński, Botanika szkolna dla klas wyższych. Wyd. II. przerobione.

Klasa VI. Religia. Ks. Jougan, Dogmatyka szczegółowa. — **Język łaciński.** Sallustius, Bellum Catilinae. Wyd. Klimscha-Soltysik. — Vergilius, wyd. Eichler-Rzepiński. — Cicero, In Catilinam or., wyd. Kornitzer-Soltysik. — Samolewicz-Soltysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5—7. — **Język grecki.** Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta. Wyd. 1—3. — Homera Iliada. Część I. i II. Wyd. Scheindler-Soltysik. — Herodot. Wyd. Terlikowski. — **Ćwikliński,** Gramatyka języka greckiego. — **Język polski.** Wypisy polskie St. Tarnowskiego i J. Wójcika. Część I. Wydanie 3. — **Język niemiecki.** Petelenz und Werner, Deutsches Lesebuch für die sechste Classe. Goethe, Hermann und Dorothea;

Lessing, Minna v. Barnhelm. Wyd. Gräser. — **Geografia i historia powszechna.** Zakrzewski, Historia powszechna. Część I. Wydanie 1—4. — Zakrzewski, Historia powszechna. Część II. Wyd. 1—3. — Zakrzewski, Historia powszechna. Część III. Wyd. 1—2. — Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 1—3. — **Matematyka.** Kostecki, Algebra dla wyższych klas. — Moćnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. Wyd. 3—5. — Kranz, Tablice pięciocyfrowe logarytmów. — **Historia naturalna.** Petelenz, Zoologia dla klas wyższych szkół średnich. Wydanie 1. i 2.

Klasa VII. Religia. Ks. Szczeklik, Etyka katolicka. — **Język łaciński.** Cicero, De imperio Cn. Pomp. or., Wyd. Kornitzer-Soltysik. — Vergilius, Laelius, wyd. Eichler-Rzepiński. — Samolewicz-Soltysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5—7. — **Język grecki.** Homera Odyssea, wyd. Christ-Jezienicki. — Demostenes, wyd. Wotke-Schmidt. — Ówikliński, Gramatyka języka greckiego. — **Język polski.** Wypisy polskie Tarnowskiego i Wójcika. Część I. Wyd. 2. — Wypisy polskie Tarnowskiego i Próchnickiego. Część II. Wydanie 1. i 2. 1. Słowackiego Kordyan. 2. Mickiewicza Konrad Wallenrod. 3. Słowackiego Lilla Weneda i Ballady na, Fredry Śluby Panięskie, Malczewskiego Marya. Wyd. Westa. — **Język niemiecki.** Petelenz und Werner, Deutsches Lesebuch für die siebente Classe. Götz v. Berlichingen i Wilhelm Tell. — **Geografia i historia powszechna.** Zakrzewski, Historia powszechna. Część III. — Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wydanie 1—3. — **Matematyka.** Kostecki, Algebra dla wyższych klas. Moćnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. Wyd. 3—5. — Kranz, Zadania i zagadnienia z arytmetyki i geometryi dla klas wyższych. — Logarytmy Kranza. — **Fizyka.** Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Wyd. 1—3. — Tomaszewski, Chemia. Wyd. 2 i 3. — **Propedeutyka filozofii.** Nuckowski, Początki logiki ogólnej.

Klasa VIII. Religia. Ks. Jogan, Historia kościoła katolickiego. Wyd. 1. i 2. — **Język łaciński.** Horatius, wyd. Dolnicki i Librewski. — Tacitus, wyd. Müller-Staromiejski. — Samolewicz-Soltysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II.

Wyd. 5—7. — **Język grecki.** Platona Apologia Sokratesa i Kryton, wyd. Christ-Lewicki. — Sofoklesa Antygona, wyd. Schubert-Majchrowicz. — Homera Odyssea, wydał Christ-Jezienicki. — Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. — **Język polski.** Wypisy polskie Tarnowskiego i Próchnickiego. Część II. Wyd. 1. i 2. — Krasińskiego Irydion i Nieboska; Korzeniowskiego Mnich (Wyd. Westa); Wyspiańskiego Warszawianka. — **Język niemiecki.** Petelenz und Werner, Deutsches Lesebuch für die achte Classe. — Wallenstein, w. Gräsera. — **Geografia i historia powszechna.** Głabiński-Finkel, Historia i statystyka austr.-węgier. monarchii. — Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 1—3. — **Matematyka.** Dziwiński, Zasady algebry. Wyd. 1 i 2. — Močnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. Wydanie 3—5. — Kranz, Zadania i zagadnienia z arytmetyki i geometryi dla klas wyższych. — Logarytmy Kranza. — **Fizyka.** Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Wydanie 2 i 3. — **Prope-deutika filozofii.** Lindner-Kulczyński. Wykład psychologii

STAN ZBIORÓW NAUKOWYCH.

a) Biblioteka.

1. Biblioteka dla nauczycieli.

W roku ubiegłym wzrosła biblioteka o 52 dzieł w 92 tomach. Ważniejsze z dzieł zakupionych są:

Krasiński Z.: Pisma, wyd. T. Pini, tom 8. Baur Alfred Dr.: Das kranke Schulkind. Klaczko J.: Szkice i rozprawy. Tacyt: Żywot Agrykoli i Roczniki, tłóm. Okęcki. Tschermak-Moroziewicz: Podręcznik mineralogii. Veron: Estetyka. Taine: Historya literatury angielskiej. Warburg: Zasady fizyki. Sofokles, wyd. Wolff-Bellermann, 5 tom. Homer: Ilias u. Odyssee, ed. Ameisen-Hentze (w całości). Vischer: Das Schöne und die Kunst. Rothfuchs: Beiträge zur Methodik des altsprachlichen Unterrichts. Müller: Aesthetischer Kommentar zu den Tragödien des Sophokles. Gebhardi: Aesthetischer Kommentar zu den lyrischen Dichtungen des Horaz. Jurenka: Auswahl aus den römischen Lyrikern. Norden: Aeneis Buch VI. Waldeck: Praktische Anleitung zum Unterricht in der latein. Grammatik nach den neuen Lehrplänen. Plato: Phaedon, ed. Linde. Cicero: De officiis, ed. Dettweiler. Demosthenes: Reden ed. Reich. Ludwig: Latein. Stilübungen für Oberklassen. Drerup: Homer. Zurbonsen: Geschichtliche Fragen und Ausführungen. Cycero: Pisma filoz., tłóm. Rykaczewski. Thiergen: Methodik des neuphilologischen Unterrichts. Ratzel: Die Erde und das Leben. Cicero: Reden gegen Verres IV. ed. Hachtmann. Korzon: Historya staroż. i historya wieków średnich,

2 tomy. Hamerling: Werke. Uzupełniano w dalszym ciągu kilka dzieł większych, jak Helmolta, Weltgeschichte, Belocha, Griechische Geschichte i t. d.

Ważniejsze dzieła otrzymano w darze: od JEP. Ministra Dr. Hartla 1 dzieło; od Akademii Umiej. w Krakowie tomów 16; od c. k. Rady szkolnej krajowej: Sprawozdań o stanie szkół i instrukcyi — 6 książek.

2. Biblioteka dla młodzieży.

Biblioteka dla młodzieży liczy:

- a) dzieł polskich 1089 w 1585 tomach
- b) dzieł niemieckich 423 w 797 »
- c) komentarzy klasyk. starożytnych 18 w 19 »

Razem dzieł . . . 1530 w 2401 tomach

W roku szk. 1904/5 zakupiono ważniejsze dzieła polskie i niemieckie: 1. Chmielowski: Historia literatury polskiej. 2. Prus: Pisma. Wydanie jubileuszowe. 3. Józef Tretiak: Juliusz Słowacki, t. 1—2. 4. Julian Klaczko: Szkice i rozprawy literackie. 5. St. Wyspiański: Kazimierz Wielki, Wyzwolenie, Bolesław Śmiały (dramat i poemat), Wesele, Warszawianka. 6. Eliza Orzeszkowa: Argonauci, Anastazyja, Ad Astra, Czciiciel potęgi. 7. Sieroszewski: Brzask, Na daleki wschód, Powieści chińskie. 8. Tyszyński: Pisma krytyczne. 9. Jeż: Uskoki, O byt, Za gwiazdą przewodnią. 10. Dohn: Kleine Romane aus der Völkerwanderung. 11. Heimburg: Dazumal. Novellen. 12. Ganghofer: Es war einmal. 13. Freytag: Die Ahnen. 14. Hauptmann: Die versunkene Glocke. 15. Heyse: Novellen. 16. Storm: In der Sommer-Mondnacht.

Udział uczniów i ruch książek w roku szkolnym 1904/5.

Klasa	Liczba wypożyczających	Liczba wypożyczeń polskich	Liczba wypożyczeń niemieckich	Liczba wypożyczeń niemiecz.
I a	20	109	—	—
I b	37	172	—	—
II a	34	326	—	—
II b	36	209	—	—

Klasa	Liczba wypożyczających	Liczba wypożyczeń polskich	Liczba wypożyczeń niemieckich	Liczba wypożyczeń niemieckich
III a	19	137	—	—
III b	26	186	—	—
IV a	31	272	11	35
IV b	27	202	35	106
V a	27	187	19	39
V b	13	81	10	13
VI a	36	177	31	80
VI b	27	102	22	117
VII a	10	35	29	93
VII b	22	85	18	47
VIII a	23	149	22	54
VIII b	14	102	20	89
Razem	402	2531	217	693

3. Biblioteka pomocy koleżeńskiej.

Po przeprowadzeniu porządków w bibliotece, t. j. po wyeliminowaniu z niej książek zupełnie zniszczonych i wyszłych z użycia, liczy obecnie biblioteka dzieł 1133.

Kl. I uczniów	29	pożyczyło	książek	144
» II	27	»	»	133
» III	36	»	»	208
» IV	28	»	»	169
» V	25	»	»	79
» VI	15	»	»	85
» VII	14	»	»	72
» VIII	13	»	»	56

Razem . . uczniów 187 pożyczyło książek 946.

b) Gabinet fizyczny.

Gabinet fizyczny posiada przyrządów 408.

W roku szkolnym 1904/05 zakupiono: Cewkę indukcyjną Rhumkorffa z przerywaczem platynowym i rtęciowym.

c) **Gabinet historyi naturalnej.**

Do gabinetu historyi naturalnej nabyto:

1. Tablice ścienne: a) Anodonta cygnea; b) Szkielet człowieka.
2. Krtań (model dający się rozkładać).
3. Arctomys marmota.
4. Pelecanus onocrotalus.
5. Astacus fluviatilis — rozczłonkowany.
6. Sepia officinalis (preparat anatomiczny).
7. Sepia officinalis (układ naczyniowy).

d) **Gabinet geograficzno-historyczny.**

Gabinet geograficzno-historyczny posiada 227 numerów.

- W roku szk. 1904/5 zakupiono: 1. Henryk Kiepert: Imperium romanum; Graecia antiqua i Italia antiqua. 2. Baur: Oesterreichisch-Ungarische Monarchie. 3. Bamberg: Westliche und Oestliche Halbkugel (politisch). 4. Ernst Mayer: Weltkarte zum Studium der Entdeckungen. 5. Langl: Obrazy historyczne (świat starożytny) numerów 22.

e) **Gabinet archeologiczny.**

Do gabinetu zakupiono w roku szkol. 1904/5 następujące dzieła:

1. Album starych warowni polskich w zachodniej Galicyi z tekstem histor. prof. Węgrzyńskiego, Krosno 1902.
2. Realerklärung u. Anschauungs-Unterricht bei der Lectüre des Horaz v. Josef Kubik, Wiedeń 1899.
3. Realerklärung und Anschauungs-Unterricht bei der Lectüre des Tacitus v. Josef Kubik, Wiedeń 1897.
4. Olympia u. Delphi v. H. Luckenbach, Berlin 1904.
5. Homerische Paläste, eine Studie zu den Denkmälern und zum Epos v. Ferdinand Noack, Lipsk 1903.
6. Denkmäler griechischer und römischer Skulptur v. A. Furtwängler u. H. L. Ulrichs, Handausgabe, 2 wydanie, Monachium 1904.
7. Das Forum Romanum, seine Geschichte u. seine Denkmäler v. Ch. Huelsen, Rzym 1904.
8. Seemanns Wandbilder: a) Alex. d. Große und Dareios; b) Diskoswerfer; c) Peristyl im Hause der Vettier; d) Aldobrandinische Hochzeit.
9. Tabulae, quibus antiquitates Graecae et Romanae illustrantur, ed. Steph. Cybulski: a) Urbs Roma antiqua, tab. XV a; b) Urbs Roma antiqua, tab. XV b, z tekstem Michała Rostowzewa, Lipsk 1902.
10. Złote skarby

Michałkowskie, oprac. Dr. Karol Hadaczek, z 13 tabl. i 2 rycinami. Nakładem Muzeum im. Dzieduszyckich we Lwowie. Kraków 1904 (dar Wys. c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty).

f) **Gabinet rysunkowy.**

Do gabinetu rysunkowego zakupiono w ubiegłym roku: Bonda Alois. Die Pflanze in der dekorativen Kunst: zeszyt I. i II.

VI.

Fizyczny rozwój młodzieży.

Oprócz nauki gimnastyki, udzielanej w kl. I—VIII jako przedmiot obowiązkowy po 2 godziny na tydzień, miały na celu fizyczne wychowanie młodzieży także gry i zabawy, urządzone regularnie w parku Dra Jordana trzy razy tygodniowo, jakoteż wycieczki w bliższe i dalsze okolice miasta, odbywane w towarzystwie nauczycieli już to w celach naukowych, już to dla przyjemności. Przerwy między godzinami szkolnymi przepędzali uczniowie na wolnym powietrzu w dziedzińcu.

VII.

POMOC KOLEŻEŃSKA.

DOCHÓD.

1. Pozostałość z roku 1903/4	177 K. 03 h.
2. JW. hr. Raczyński	100 » — »
3. JW. hr. Piniński	10 » — »
4. JW. hr. Krasiński	71 » 12 »
5. W. Pani Prażmowska	20 » — »
6. W. P. Hołubowicz	134 » — »
7. W. Dr. Góra	10 » — »
8. W. P. Świerzyński	10 » — »
9. W. P. Zgórski	10 » — »
10. W. Dr. Rutkowski	10 » — »
11. W. P. Sadowski	5 » — »
12. W. Ks. Kan. Puszet	20 » — »
13. W. Ks. Siuda	10 » — »
14. W. P. Kowalikowski	5 » — »
15. Taksa egzaminacyjna	24 » — »
16. Z wieczoru Mickiewiczowskiego	252 » 08 »
17. Przy wpisie uczniów zebrano	143 » 40 »
18. Uczniowie niższego gimnazjum złożyli	295 » 07 »
19. » wyższego » »	330 » 96 »
Razem	1637 K. 66 h.

ROZCHÓD.

Dla ubogich uczniów wydano na książki, mundurki, obu- wie, lekarstwa i opłatę szkolną	1497 K. 72 h.
Pozostaje na rok szkolny 1905/6	139 » 94 »
Razem	1637 K. 66 h.

Szlachetnym ofiarodawcom składa Dyrekcya imieniem ubogiej młodzieży najszczerze podziękowanie.

STATYSTYKA ZAKŁADU.

	K L A S A												Razem				
	I		II		III		IV		V		VI			VII		VIII	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b		a	b	a	b
1. Liczba uczniów.																	
Z końcem r. szk. 1903/1904 było	59	47	52	56	49	49	56	60	43	43	40	37	36	28	32	39	726
Na początek roku szkolnego 1904/1905 przyjęto	58	60	62	57	49	53	52	51	55	59	44	49	41	42	37	32	801
W ciągu roku wstąpiło	1	3	1	3	2	—	1	3	2	1	3	—	—	4	2	2	28
W ogóle zatem przyjęto w roku 1904/1905	59	63	63	60	51	53	53	54	57	60	47	49	41	46	39	34	829
A mianowicie:																	
1) Z innych zakładów:																	
a) z promocyą	59	57	3	11	3	8	7	8	7	6	9	7	4	12	3	6	210
b) bez promocyi	—	2	—	2	—	—	3	2	1	4	1	—	—	3	—	1	19
2) Z tutejszego zakładu:																	
a) z promocyą	—	—	58	40	45	43	41	42	48	49	36	39	37	31	36	27	572
b) bez promocyi	—	4	2	7	3	2	2	2	1	1	1	3	—	—	—	—	28
Razem	59	63	63	60	51	53	53	54	57	60	47	49	41	46	39	34	829
W ciągu roku wystąpiło	2	11	—	6	3	5	3	1	5	5	2	8	1	5	—	2	59
Z końcem roku szk. 1904/1905 było zatem	57	52	63	54	48	48	50	53	52	55	45	41	40	41	39	32	770
Między nimi było:																	
a) uczniów publicznych	54	49	61	53	47	45	49	53	48	51	44	39	40	39	39	30	741
b) uczniów prywatnych	3	3	2	1	3	3	1	—	4	4	1	2	—	2	—	2	29

2. Według miejsca urodzenia było:

Z Krakowa i W. Ks. Krak.	31 ¹	32 ²	27	30 ¹	18	22	19	18	30 ¹	16 ¹	12 ¹	12	13	11 ¹	16	7 ¹	314 ⁰
Z Galicyi	21 ²	15 ¹	30 ²	21	27 ¹	19 ²	24 ¹	31	9 ¹	26 ³	21	21 ²	18	21 ¹	19	20 ¹	343 ¹⁷
Z Król. Polskiego	—	1	1	—	—	1 ¹	2	2	6 ²	5	7	4	8	2	3	—	42 ³
Z W. Ks. Poznańskiego	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	3
Z Litwy	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5
Z Ukrainy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Ze Śląska austr.	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Ze Śląska pruskiego	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Z Bukowiny	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Z Czech	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Z Moraw	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Z Austrii dolnej	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Z Węgier	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4
Z Bósнии	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Z Hercegowiny	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Z Rosyi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Z Rumunii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Z Włoch	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Z Anglii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Z Ameryki (Stany Zjedn.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Razem	54 ³	49 ³	61 ²	53 ¹	47 ¹	45 ³	49 ¹	53	48 ⁴	51 ⁴	44 ¹	39 ²	40	39 ²	39	30 ²	741 ²⁰
3. Według języka ojczystego było:																	
Polaków	54 ³	47 ³	61 ²	53 ¹	47 ¹	45 ³	48 ¹	53	47 ⁴	50 ⁴	44 ¹	39 ²	40	39 ²	39	29 ²	735 ³⁰
Rusinów	—	2	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	1	6
Razem	54 ³	49 ³	61 ²	53 ¹	47 ¹	45 ³	49 ¹	53	48 ⁴	51 ⁴	44 ¹	39 ²	40	39 ²	39	30 ²	741 ²⁰
4. Według wyznania religii było:																	
Religii rzym.-katol.	51 ³	41 ³	59 ²	48 ¹	44 ¹	42 ³	46 ¹	46	45 ⁴	48 ⁴	41 ¹	35 ²	38	36 ²	38	27 ²	682 ²⁰
„ grecko-katol.	1	2	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	1	7
„ ewang.	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
„ mojżeszowej	—	2	2	5	3	3	2	6	2	2	3	4	2	3	1	2	48
Razem	54 ³	49 ³	61 ²	53 ¹	47 ¹	45 ³	49 ¹	53	48 ⁴	51 ⁴	44 ¹	39 ²	40	39 ²	39	30 ²	741 ²⁰

IX.

Kronika zakładu.

Rok szkolny 1904/5 rozpoczął się dnia 3 września 1904 r. uroczystem nabożeństwem, odprawionem w kaplicy zakładu.

Wpisy uczniów do klasy I. odbywały się 27 i 28. czerwca; do wszystkich klas w trzech ostatnich dniach sierpnia. Na początku roku zapisało się uczniów publicznych 785. Wskutek tego podzielono każdą klasę na dwa oddziały; zakład liczył przeto ośm klas głównych i ośm równorzędnych.

Egzamin wstępny do klasy I. odbył się 30. czerwca i 1. września. Do egzaminu zgłosiło się uczniów 135; z tych przyjęto 121, reprobowano 14.

Dnia 9. września i 19. listopada odprawiono w kaplicy szkolnej żałobne nabożeństwo za spokój duszy ś. p. Cesarzowej Elżbiety.

Poprawczy egzamin dojrzałości w terminie jesiennym odbył się w dniach 14. (piśmienny) i 15. (ustny) września pod przewodnictwem dyrektora zakładu.

Dnia 4. października obchodził zakład uroczystem nabożeństwem Imieniny Najjaśniejszego Pana.

Dnia 5. października przystąpili uczniowie klas wyższych do spowiedzi, a nazajutrz do komunii św., poczem odbyli procesję jubileuszową. W dniach 7. i 8. października spełnili ten obowiązek uczniowie klas niższych.

Dnia 22. października urządziła młodzież piękną uroczystość na cześć Rady szkolnego prof. Alojzego Szarlowskiego,

który skończył 30 lat chlubnej służby w zawodzie nauczycielskim. Po nabożeństwie, odprawionem w kościele O.O. Karmelitów, zgromadzili się uczniowie wszystkich klas w sali gimnastycznej, gdzie składali Jubilatowi życzenia ks. katecheta kan. Stanisław Puszet i trzej uczniowie (Kwaśniewski Stanisław z VIII b, Gajdzieński Waclaw z VI a i Chyliński Adam z II a). Po odpowiedzi Solenizanta przemówił do młodzieży dyrektor zakładu, zachęcając ją do starania się o zdobycie tych przymiotów, zalet i cnót, które zdobią Jubilata i zjednały Mu powszechny szacunek i miłość. Przemówienia były przeplatane śpiewami chóru i grą orkiestry szkolnej. Na pamiątkę tej podniosłej chwili rozdawano młodzieży okolicznościowy wiersz, napisany przez ucznia klasy VIII b Adama Kielbińskiego.

W czasie od 3. do 23. listopada odbył lustrację zakładu c. k. krajowy Inspektor szkół średnich W. Pan dr. L. German.

Dnia 19. listopada oddała młodzież ostatnią posługę uczniowi klasy IV a, Stanisławowi Franaszkowi, młodzieńcowi, bardzo piękne rokującemu nadzieje.

Dnia 6. grudnia urządzili uczniowie klasy VII. uroczysty wieczorek ku czci Adama Mickiewicza. Uroczystość tę zakończył przemową do młodzieży prof. Antoni Mazanowski.

Dnia 8. grudnia po nabożeństwie, odprawionem w kaplicy szkolnej, wzięła młodzież udział w pochodzie, urządzonej przez Radę miasta dla uczczenia jubileuszu ogłoszenia dogmatu Niepokalanego Poczęcia Najśw. Panny Maryi.

Dnia 6. lutego odbył się poprawczy egzamin dojrzałości pod przewodnictwem dyrektora zakładu.

Dnia 28. kwietnia oddała młodzież ostatnią posługę uczniowi klasy V a Wojdale Pawłowi, młodzieńcowi bardzo skromnemu i pilnemu.

W czasie od 18. do 22. marca odbyli uczniowie rekolekcyje wielkopostne i przystąpili do św. Sakramentów pokuty i ołtarza. Egzorty dla klas niższych miał ks. kan. Stanisław Puszet, dla klas wyższych ks. Jan Rostworowski T. J.

Dnia 6. maja urządziła młodzież uroczysty wieczorek ku czci ks. katechety Stanisława Puszeta. Program tego wieczorku obejmował śpiewy, muzykę, deklamację i odczyt ucznia klasy VII b Adama Bandury. Dnia 8. maja, jako w dzień imienin

ks. katechety Puszeta, składali mu uczniowie i grono nauczycielskie życzenia po śpiewanej mszy św., odprawionej w kościele O.O. Karmelitów przez ks. katechetę A. Siudę.

W dniach 9—13. maja odbył się piśmienny egzamin dojrzałości; w dniach zaś 13—26. czerwca ustny pod przewodnictwem c. k. krajowego Inspektora szkół średnich W. Pana dra Ludomiła Germana.

Dnia 27. czerwca rozdano abiturjentom świadectwa po nabożeństwie, odprawionem w kaplicy szkolnej. Przy tej sposobności pożegnał ich imieniem grona nauczycielskiego prof. Antoni Mazanowski, a imieniem abiturjentów podziękował gronu za trudy Stanisław Kwaśniewski.

Dnia 6. czerwca przystąpili uczniowie do spowiedzi, a najajutż do komunii św.

Dnia 28. czerwca odprawiono w kaplicy szkolnej żałobne nabożeństwo za spokój duszy ś. p. Cesarza Ferdynanda.

Rok szkolny 1904/5 zakończono dnia 29. czerwca nabożeństwem dziękczynnem, po którym uczniowie otrzymali świadectwa za drugie półrocze.

X.

KLASYFIKACYA UCZNIÓW

za II. półrocze roku szkolnego 1904/5.

Klasa I. A.

Stopień celujący:

Broniewski Tadeusz
 Czerny Szwarzenberg St.
 Gawliński Oktawian
 Jentys Czesław
 Klakurka Kazimierz
 Korczyński Jerzy
 Kowalski Kazimierz
 Kurzawa Władysław
 Maywalt Mieczysław
 Piątkowski Władysław
 Sobolewski Feliks
 Stebelski Roman
 Stokłosa Franciszek
 Urban Maryan
 Wojciechowski Henryk
 Łepkowski Tadeusz (pryw.)
 Narzymski Jan (pryw.)

Stopień pierwszy:

Abdermann Franciszek
 Budzynowski Józef
 Chmurski Aleksander
 Czarnecki Kazimierz
 Damski Tadeusz
 Dąbrowski Tadeusz
 Dębicki Tadeusz
 Dorożyński Antoni
 Drozdowski Jerzy
 Gasiński Czesław
 Gawel Kazimierz
 Godek Władysław
 Hlakowicz Mieczysław
 Kozłowski Maryan
 Liebeskind Zygmunt
 Macudziński Bolesław
 Martynowski Maryan
 Muczkowski Stefan

Niewiadomski Leszek
 Pizło Tadeusz
 Pniewski Jan
 Przecławski Wiktor
 Reichard Stefan
 Riess Maryan
 Sandoz Tadeusz
 Schwarz Kazimierz
 Siemsen Marcel
 Skarżyński Witold
 Skrzyński Maryan
 Stachowicz Jerzy
 Steczkowski Kazimierz
 Tarnawski Henryk
 Wasserberger Maksym.
 Wilkosz Feliks
 Zaleski Stanisław
 Zieliński Jan

Stopień trzeci otrzymał 1 uczeń, do egzaminu poprawczego przeznaczono 1 ucznia, nieklasyfikowano 1 ucznia.

Klasa I. B.

Stopień celujący:

Biernaciński Franciszek
 Choroszczuk Gustaw
 Guzikowski Józef
 Kowalski Tadeusz
 Kulawski Tadeusz
 Spyt Felix
 Sledziowski Stefan
 Wojtych Eugeniusz

Bereżyński Jan (pryw.)
 Bigajski Józef
 Finkelstein Maksymilian
 Furdzik Franciszek
 Gatkiewicz Tadeusz
 Hołubowicz Wien. (pr.)
 Huber Teodor
 Kapusta Maryan
 Liput Maryan
 Lödl Stanisław
 Łaczek Józef
 Mende Michał

Mirocha Fabian
 Mirocha Tomasz
 Mykita Włodzimierz
 Pindela Edward
 Razowski Ludwik
 Reifland Józef
 Ryszaneł Władysław
 Silberfeld Tadeusz
 Stojek Maryan
 Strassman Juliusz
 Strutyński Rudolf
 Szezurowski Franciszek

Stopień pierwszy:

Baranowski Stanisław

Teslar Tadeusz
Tomczykiewicz Jan
Waligórski Stanisław

Wart Roman
Weigel Jan
Werber Arnold

Wildstosser Elias
Woźniak Marian
Zając Franciszek

Stopień trzeci otrzymał 1 uczeń, stopień drugi 6 uczniów, do egzaminu poprawczego przeznaczono 2 uczniów.

Klasa II. A.

Stopień celujący:

Chyliński Adam
Czaplicki Stanisław
Gaweł Tadeusz
Gutkowski Roman
Jakubowski Tadeusz
Kaganek Jan
Keller Tadeusz
Kościński Hieronim
Kras Władysław
Mazanowski Stanisław
Nowicki Juliusz
Nowosielski Jerzy
Pociecha Władysław
Rutkowski Witold
Sądecki Adam
Stafiej Stanisław
Schoengut Jerzy
Walczak Edward

Weber Witold
Zmuda Zenon
hr. Piniński Władys. (pr.)
Sadowski Michał (pryw.)

Stopień pierwszy:

Augenblick Edward
Axentowicz Filip
Blonarowicz Stanisław
Borowczyk Gustaw
Browicz Andrzej
br. Brunicki Józef
Checiński Stanisław
Dąbrowiecki Eustachy
Dobrowolski Tadeusz
Dużak Adam
Gerżabek Michał
Giełczyński Stanisław
Gizowski Jan
Golkowski Władysław

Grek Stanisław
Gutowski Aleksander
Horoszkiewicz Wł.
Hubl Stanisław
Knapieński Ludwik
Kusz Tadeusz
Łoś Władysław
Marynowski Marian
Marynowski Zbigniew
Medveczky Wiktor
Mikucki Adam
Myczkowski Zenon
Orządala Adam
Podrazik Stefan
Plutyński Tadeusz
Rakowski Gwido
Rogoziński Ernest
Rutkowski Włodzimierz
Wintuschka Stanisław

Stopień drugi otrzymało 6 uczniów, do egzaminu poprawczego przeznaczono 2 uczniów.

Klasa II. B.

Stopień celujący:

Dąbrowski Jan
Matyja Władysław
Wischnowitz Edmund

Konarek Stanisław
Koneczny Adam
Konopka Ryszard
Kozłowski Karol
Kruszyna Franciszek
Landau Leon
Lewandowski Edmund
Maxymowicz Roman
Miaśik Włodzimierz
Mikołajczyk Karol
Mocha Jan
Mroczek Adam
Palka Stanisław
Pankiewicz Adam
Przeclawski Władysław

Rajtar Julian
Rosenstock Alfred
Sadowski Bolesław
Stadler Antoni
Steier Nachum
Szaleski Mieczysław
Tobiasz Stanisław
Trybuła Ignacy
Wadowski Alfred
Wasserberger Jakób
Weiss Jerzy
Wejda Wiesław
Woroniecki Mikołaj
Zbik Stefan
Ziębiński Józef
Żurowski Józef

Stopień drugi otrzymało 4 uczniów, do egzaminu poprawczego przeznaczono 5 uczniów i 1 prywatystę.

Klasa III. A.

Stopień celujący.

Balicki Józef

Bier Rudolf
Bystron Jan

Kuřakowski Stanisław
Schmidt Stanisław

Żuliński Kazimierz

Stopień pierwszy:

Abdermann Zygmunt
Bińczycki Jan
Biskupski Zbigniew
Chornikowski Edward
Chrapek Zygmunt
Czasz Kazimierz
Datoń Franciszek
Elterlein Seweryn

Frühling Stanisław
Gabryś Jan
Goldmann Samuel
Gruchacz Jan
Gürtler Wojciech
Hnisko Ignacy
Koneczny Stanisław
Łapiński Stefan
Małachowski Ryszard
Markiewicz Zygmunt
Meissner Janusz
Ostrowski Henryk

Parvi Hieronim
Pizło Józef
Reiner Alfred
Sebesta Włodzimierz
Spohn Ferdynand
Straszewski Ryszard
Szumski Jan
Uhl Adolf
Wanicki Ignacy
Wyrwiński Maryan
Zankowski Franciszek

Stopień trzeci otrzymało 3 uczniów, stopień drugi otrzymało 3 uczniów, do egzaminu poprawazogo przeznaczono 4 uczniów.

Klasa III. B.

Stopień celujący:

Mirecki Franciszek
Mrozowski Józef
Prażmowski Tadeusz
Spyt Robert
Morawski Edward (pryw.)

Feret Zygmunt
Folda Jan
Friedlein Władysław
Gasiór Adam
Gołyska Władysław
Gubernat Adam
Guzek Bronisław
Handel Wilhelm
Huber Józef
Janicki Kazimierz
Janošek Wiktor
Jetel Wacław
Kolitscher Karol
Lewandowski Jerzy
Lustgarten Alfred
Matz Alfred
Mildner Czesław (pryw.)

Pajak Ludwik
Podwiński Henryk
Polaczek Henryk
Prażmowski Henryk
Pyrkiewicz Jan
Rachwał Józef
Rzadkosz Andrzej
Sadel Władysław
Schaschek Feliks
Siwek Władysław
Sperro Eugeniusz
Stączek Stanisław
Tarczyński Edward
Tippe Wilhelm
Wojewoda Maryan
Zatorski Tadeusz

Stopień pierwszy:

Adamski Tadeusz (pr.)
Brummer Rafael
Bujak Ignacy
Chilewski Józef
Dąbrowski Stanisław
Dominik Andrzej
Drożański Ludwik
Dunaj Juliusz

Stopień trzeci otrzymał 1 uczeń, do egzaminu poprawczego przeznaczono 1 ucznia.

Klasa IV. A.

Stopień celujący:

Ameisen Aleksander
Beck Alfred
Bidziński Tadeusz
Czepiec Walenty
Danek Jan
Flak Franciszek
Gutkowski Tadeusz
Książek Jan
Lehr Tadeusz
Ogiela Jan
Pawlas Tadeusz
Prażnowski Kazimierz
Pułczyński Władysław
Targowski Mieczysław
Zajączkowski Witold.

Żmuda Juliusz

Stopień pierwszy:

Brunicki Julian
Bryndzki Eerdynand
Callier Rogier
Ciszewski Mirosław
Cybulski Jan
Gibas Leonard
Góra Franciszek
Górski Walery
Grzybowski Aleksander
Hajduga Jan
Keller Jan
Kowalski Antoni
Kruszyna Jan

Kruszyński Karol
Kuzara Jan
Łoś Ludwik
Marszałek Tadeusz
Maxymowicz Włodzim.
Mazanowski Antoni
Mikołajczyk Jakób
Rozmarynowicz Bolesł.
Rydel Stanisław
Sandoz Szczęsny
Schwarzer Stanisław
Senkowski Alfons
Stopa Józef
Sudez Franciszek
Wiater Józef
Wislocki Andrzej

Zarzycki Stanisław | Zbrożek Feliks | Hajdukiewicz Wine. pr.
Do egzaminu poprawczego przeznaczono 2 uczniów.

Klasa IV. B.

Stopień celujący:

Breiter Ignacy
Dzius Ludwik
Katz Leopold
Krug Jerome
Lankau Jan Emil
Perlak Tomasz
Przybylski Tadeusz
Tombiński Tadeusz

Chometowski Konstanty
Drozdowski Witold
Dziurzyński Kazimierz
Figurski Kazimierz
Florek Wincenty
Gagatnicki Antoni
Godlewski Czesław
Haas Wiktor
Józefczyk Edward
Józefczyk Stanisław
Kaschnitz Karol
Konopka Julian
Korczyński Jerzy
Kulczycki Romuald
Krzemień Jan
Lankau Józef
Lemler Salomon
Lepszy Jan Tadeusz

Like Antoni
Marcinkiewicz Maryan
Matz Oskar
Miller Bogumił
Niedzielski Zbigniew
Ostaszewski Wacław
Palkowski Stanisław
Pawelek Adam
Piernikarski Stanisław
Pollak Mieczysław
Srokowski Tadeusz
Stokłoski Tadeusz
Sliwiński Tadeusz
Teslar Stanisław
Tyczka Tadeusz
Wertz Tadeusz
Winiarz Bronisław

Stopień pierwszy:

Bartł Władysław
Bieńkowski Jan
Błasiak Jan
Bocheński Karol
Bystron Andrzej
Cholewa Michał

Stopień drugi otrzymało 3 uczniów, do egzaminu poprawczego przeznaczono 1 ucznia.

Klasa V. A.

Stopień celujący:

Bojanowski Gustaw
Chlebowski Tadeusz
Giełdanowski Rudolf
Jentys Stanisław
Neuger Konrad
hr. Plater Andrzej

Dziedzic Jerzy
Frühling Jerzy
Gadomski Jan
Gliwa Wojciech
Grek Piotr K. (pryw.)
Jarnutowski Stefan
Koneczny Czesław
Koszowski Jan
Krański Edmund
Krański Antoni
Kwapiński Jan
Leszko Bronisław
Leszko Ludwik
Łomnicki Stanisław
Łoś Janusz

Markiewicz Władysław
Mikulski Adam
Namysłowski Henryk
Niemezyński Władysław
Polakiewicz Stanisław
Siedlecki Feliks
Słonecki Stanisław (pr.)
Sokolich Jan
Swolkien Zygmunt
Szotarski Michał (pryw.)
Szwejkowski Stanisław
Słizowski Kamil
Tarczyński Tadeusz
Wilczyński Julian
Zaleski Stefan
Żurowski Stanisław

Stopień trzeci otrzymał 1 uczeń, stopień drugi otrzymało 2 uczniów, 1 publiczny, 1 prywatysta, do egzaminu poprawczego przeznaczono 3 uczniów, do egzaminu uzupełniającego przeznaczono 1 ucznia.

Klasa V. B.

Stopień celujący:

Brandys Maryan
Brończyk Stanisław
Chwalibogowski Wład.

Ciążyński Ignacy.
Czuruk Otton
Dąbrowski Jan]
Gałużka Czesław

Knorek Jan
Niedzieia Władysław
Sonnenthal Pesachie
Szluha Roman

Ullrichówna Elwira (pr.)

Stopień pierwszy:

Bujański Eugeniusz
Chybiński Eugeniusz
Cięblewicz Władysław
Dobija Kazimierz
Duniń Roman
Grenik Adolf
Groman Korneli
Gwiazdomorski K.
Halski Henryk

Hnilko Karol
Hoffmann Waclaw
Klemensiewicz Bolesław
Kłosiński Edward
Kowalski Maryan
Kubin Jan
Link Józef (pryw.)
Łukiewicz Kazimierz
Magiera Leon
Marszałik Jakób
Michalski Bolesław
Pawlas Eugeniusz

Siemionów Włodzimierz
Singer Jan
Sobolewski Tadeusz
Szczepaniec Stanisław
Tofan Włodzimierz
Tylko Stanisław
Ujejski Łukasz
Wallas Edward
Wawro Alojzy
Wiśniowski Tadeusz
Zembaczyński Stanisław
Zopoth Józef

Stopień trzeci otrzymało 3 uczniów; stopień drugi otrzymało 3 uczniów; do egzaminu poprawczego przeznaczono 2 uczniów publicznych i 1 pryw.

Klasa VI. A.

Stopień celujący:

Babiarz Zdzisław
Garbiński Bolesław
Raszko Bolesław
Rochowicz Stanisław

Dobruchowski Maryan
Groele Ludwik
Groele Zdzisław
Holobek Adolf
Jaworski Jan (pryw.)
Jicha Bolesław
Kaplński Adam
Lubecki Maryan
Łaba Włodzimierz
Marszałek Maryan
Mazanek Józef
Müller Alfred
Namysłowski Władysław
Pareński Jan

Piotrowski Edward
Pluta Tomasz
Raff Henryk
Rapalski Gustaw
Rosenzweig Józef
Solecki Mieczysław
Straszewski Stanisław
Wach Kazimierz
Walczak Henryk
Wejers Waclaw
Wicherek Roman
Worwa Władysław
Zaleski Józef

Stopień pierwszy:

Ball Tadeusz
Chramiec Witold
Chrzanowski Zygmunt
Czasz Stanisław
Czerski Kazimierz
Czyżewicz Antoni

Stopień trzeci otrzymało 3 uczniów; stopień drugi otrzymało 2 uczniów; do egzaminu poprawczego przeznaczono 3 uczniów.

Klasa VI. B.

Stopień celujący:

Blatt Chaim
Józefczyk Józef
Wąfek Tadeusz

Górecki Mieczysław
Grodyński Edward
Hajduk Jan
Hubl Adolf
Jaśkowski Piotr
Juras Franciszek
Korczyński Edmund
Kruszyński Tadeusz
Lasocki Waclaw
Loster Józef
Lustgarten Józef

Łasiński Włodzimierz
Marynowski Artur
Miasik Stanisław
Müller Alfred
Orczykowski Stanisław
Porwit Edmund
Rajtar Wojciech
Szipiro Leon
Szymonowicz Fr. (pr.)
Tomiak Stanisław
Tyrański Tadeusz
Wojtaszek Roman

Stopień pierwszy:
Drobniewicz Władysław
Drzewicki Bazyli (pr.)
Germasz Waclaw
Gerżabek Janusz
Glückstein Aron
Godlewski Zbigniew

Stopień trzeci otrzymało 3 uczniów; stopień drugi otrzymał 1 uczeń; do egzaminu poprawczego przeznaczono 1 ucznia; do egzaminu uzupełniającego przeznaczono 4 uczniów.

Klasa VII. A.

Stopień celujący:

Bier Artur

Dziurzyński Adam
Hauser Ludwik

Józefik Andrzej
Rozmarynowicz Miecz.

Zabner Berisch

Stopień pierwszy:

Cetnarski Jan
Chowaniec Karol
Dębicki Leon
Drzewieki Jan
Fischer Bogusław
Gablenz Jerzy
Haller Józef
Haraschin Stanisław
Jała Wincenty

Kaufmann Maksymilian
Korczyński Tadeusz
Kowalski Stefan
Łaszcz Jerzy
Maciejowski Kazimierz
Meyer Jan
Orszulski Roman
Orzechowski Franciszek
Parylak Tadeusz
Piechura Wilhelm
Pniewski Tadeusz

Rożankowski Jan
Rzeszódko Władysław
Sadowski Gustaw
Sandoz Wiktor
Seidler Wilhelm
Stolfa Tadeusz
Syrek Maksymilian
Then Stefan
Tyrkalski Feliks
Wilczyński Stanisław
hr. Wolański Władysław
Zazula Włodzimierz

Stopień drugi otrzymał 1 uczeń; do egzaminu poprawczego przeznaczono 1 ucznia.

Klasa VII. B.

Stopień celujący:

Bandura Adam
Brończyk Kazimierz
Czarnek Witold
Karbowiak Michał
Lambert Stanisław
Rostworowski Stanisław

Dudzik Wojciech
Dziama Stefan
Fabiańczyk Ludwik
Friedberg Rudolf
Gałaszkiwicz Adam
Gorzecki Włodzimierz
Jayko Kazimierz
Jurkowiec Izaak
Koczorowski Stanisław
Konieczny Mikołaj
hr. Krasieński Michał
Kremer Józef
Król Władysław
Krzysiak Roman

Michalewski Zbigniew
Myczkowski Adam
Pociecha Jerzy
Południowski Kazimierz
Prager Mojżesz
Rosenfeld Emil
Sobczyk Walenty
Sporn Wincenty
Starzewski Stefan
Suchoń Władysław
Weloński Jan
Zaleski Adam
Zdziechowski Ksawery

Stopień pierwszy:

Bałuk Władysław
Błahot Reinhold
Chrzanowski Henryk
Drobniewicz Zygmunt

Stopień trzeci otrzymał 1 prywatysta; do egzaminu poprawczego przeznaczono 1 ucznia.

Klasa VIII. A.

Stopień celujący:

hr. Badeni Stefan
Kornecki Józef
Macharski Leopold
Michalski Franciszek
Miziura Edward
Morawski Stanisław
hr. Morstin Ludwik
Piotrowski Władysław
Rosenstock Juda
Rospond Kazimierz
Seidler Waleryan

Stopień pierwszy:

Balanda Stanisław
Banaś Jan
Boroński Lesław
Burzyński Ignacy
Chęciński Ignacy
Chólewa Ludwik
Czaplicki Mieczysław
Grodyński Tadeusz
Gunia Ludwik
Konopiński Czesław
Lgocki Kazimierz
Makowski Kazimierz
Nycz Adam

Pawik Konstanty
Porebski Maryan
Pyrkiewicz Franciszek
Rachwał Stanisław
Ryś Stanisław
Skowroński Jan
Sokołowski Władysław
Sołtysik Józef
hr. Stadnicki Andrzej
Tombiński Mieczysław
Wasung Tadeusz
Windak Leon
Zardecki Aleksander

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 1 ucznia; do egzaminu uzupełniającego przeznaczono 1 ucznia.

Klasa VIII. B.

Stopień celujący:	Baścik Jan	Müller Maryan
Czarnek Zbigniew	Blelak Michał	Novorolszky Józef
Dubas Władysław	Glücksman Zygmunt	Piatkowski Józef
Grzegorzczak Maryan	Jicha Gustaw	Pierzchała Juliusz
Hajduk Antoni	Kielbiński Adam	Przychocki Stanisław
Pizło Stefan	Konopka Jerzy	Raczyński Maryan
Surzycki Wacław	Krieger Alfred	Romański Józef (pryw.)
	Kwaśniewski Stanisław	Szimeczek Józef
Stopień pierwszy:	Łukiewicz Juliusz	Tatara Klemens
Aleksiewicz Józef	Marszałek Jan	Walter Bolesław
Barabas Lesław		Zymirski Juliusz

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 2 uczniów.

Wynik egzaminu dojrzałości

w terminie letnim roku szkolnego 1904/1905.

Do egzaminu ustnego zgłosiło się:

a) uczniów publicznych	68
b) eksternistów	2

Razem 76

Z tych uznano za:

a) dojrzałych z odznaczeniem	13
b) dojrzałych	43

Pozwolono po feryach powtórzyć egzamin z jednego przedmiotu uczniom 9

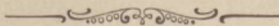
Reprobowano na rok:

a) uczniów publicznych	2
b) eksternistów	1

Razem 68

Świadectwo dojrzałości otrzymali:

Hr. Badeni Stef. (z odzn.)	Konopka Jerzy	Porebski Maryan
Banaś Jan	Kornecki Józef (z odz.)	Przychocki Stanisław
Barabas Lesław	Krieger Alfred	Pyrkiewicz Franciszek
Baścik Jan	Kwaśniewski Stanisław	Rachwał Stanisław
Bielak Michał	Łukiewicz Julian	Raczyński Maryan
Boroński Lesław	Machalski Adam (ekst.)	Rosenstock Juda (z odz.)
Burzyński Ignacy	Macharski Leopold	Rospond Kazimierz
Częciński Ignacy	Marszałek Jan	Seidler Waleryan
Czaplicki Mieczysław	Michalski Franciszek	Skowroński Felicyan
Czarnek Zbigniew (z odz.)	Miziura Edward	Sołtysik Józef
Dubas Władysław (z odz.)	Morawski Stan. (z odz.)	hr. Stadnicki A. (z odz.)
Glücksman Zygmunt	hr. Morstin L. (z odz.)	Surzycki Wacław (z odz.)
Grodyński Tadeusz	Müller Maryan	Szimeczek Józef
Grzegorzczak M. (z odzn.)	Novorolszky Józef	Tatara Klemens
Gunia Ludwik	Nycz Adam	Tombiński Mieczysław
Hajduk Antoni (z odz.)	Pawik Konstanty	Walter Bolesław
Jicha Gustaw	Piotrowski Władysław	Wasung Tadeusz (z odz.)
Kielbiński Adam	Pizło Stefan (z odz.)	Żardecki Aleksander
Konopiński Czesław		Zymirski Juliusz

OGŁOSZENIE.

Wpisy uczniów tak publicznych jakoteż prywatnych na rok szkolny 1905/1906 odbywać się będą w *trzech ostatnich dniach sierpnia* od godziny 8. do 12. przed południem. Uczniowie mają do wpisów zgłaszać się osobiście w towarzystwie rodziców lub opiekunów.

Uczniowie *tutejszego zakładu* muszą przy wpisie wykazać się świadectwem szkolnym z ostatniego półrocza.

Uczniowie, *przybywający z innych zakładów* do klasy II. lub wyższej, muszą przy wpisie przedłożyć:

1. Metrykę chrztu lub urodzenia;
2. Świadectwo szkolne z ostatniego półrocza, opatrzone potwierdzeniem Dyrekcyi, iż można ich przyjąć do innego zakładu;
3. Dekret uwolnienia od opłaty szkolnej.

Uczniowie, *chcący uzyskać przyjęcie do klasy I*, muszą przy wpisie przedłożyć:

1. Metrykę chrztu lub urodzenia na dowód, że ukończyli już 10. rok życia, albo ukończą go przed 1. stycznia 1906. roku;
2. Świadectwo szkolne za ostatnie półrocze, jeżeli pobierali naukę w szkołach publicznych;
3. Świadectwo powtórnego szczepienia ospy, odbytego w roku poprzedzającym wstąpienie do gimnazyum.

Uczniowie, którzy *po dłuższej przerwie w naukach* chcą znowu uzyskać przyjęcie do gimnazyum, muszą:

1. Przedłożyć metrykę, ostatnie świadectwo szkolne, opatrzone przepisaną klauzulą, świadectwo moralności za

czas, w którym nie chodzili do szkoły i świadectwo powtórnego szczepienia ospy.

2. Poddać się egzaminowi wstępnemu za złożeniem taksy egzaminacyjnej w kwocie 24 K.

Każdy uczeń składa przy wpisie 2 K na zbiory naukowe. Uczniowie, nowo wstępujący do zakładu, płacą nadto takse wstępną w kwocie 4 K 20 h.

Równocześnie z wpisami do zakładu odbędą się także wpisy na *bezpłatną naukę przedmiotów nadobowiązkowych*, a mianowicie: języka ruskiego, języka francuskiego, rysunków, stenografii, śpiewu i kaligrafii. Uczniowie klas niższych mogą zapisywać się na tę naukę tylko za wiedzą i wolą rodziców.

Gimnastyka jest dla uczniów wszystkich klas przedmiotem nauki obowiązkowej. O warunkach uwolnienia od tej nauki dowiedzą się uczniowie z początkiem roku szkolnego na pierwszej przeznaczony temu przedmiotowi godzinie, na której wszyscy muszą być obecni.

Uczniowie obowiązani są do składania *opłaty szkolnej*, która za jedno półrocze wynosi 40 K i *musi* być złożona w pierwszych 6 tygodniach każdego półrocza t. j. przed 15. października i 15. marca. Prośby o uwolnienie od opłaty szkolnej, zaopatrzone w ostatnie świadectwo szkolne i *dokładne* świadectwo ubóstwa, należy bez stempla wносить za pośrednictwem Dyrekcyi do Wysokiej c. k. Rady szk. kraj. najpóźniej 20. września w pierwszym, a 20. lutego w drugim półroczu.

Uczniowie *klasy I.* mają złożyć opłatę szkolną za pierwsze półrocze przed dniem 30. listopada; mogą jednak uzyskać odroczenie tego terminu aż do końca półrocza, a nawet uwolnienie od opłaty, jeżeli są ubodzy i od chwili przyjęcia do zakładu okazują co najmniej *dobre obyczaje, dobrą pilność i dobre postępy we wszystkich przedmiotach nauki*. Pragnąc korzystać z tego dobrodziejstwa, winni w ciągu 8 dni po rozpoczęciu roku szkolnego t. j. przed 12. września wnieść za pośrednictwem Dyrekcyi niestemplowane prośby do Wysokiej c. k. Rady szkolnej krajowej i załączyć do nich *dokładne* świadectwa ubóstwa.

Między 1. a 15. lutego obowiązany jest każdy uczeń z wyjątkiem bardzo ubogich złożyć 1 K na gry i zabawy szkolne.

Egzamina *poprawcze* odbywają się w trzech ostatnich dniach sierpnia od godziny 3. po południu.

Egzamina *wstępne do klasy I.* odbywają się przed feriami 30. czerwca lub 1. lipca, po ferjach 1. lub 2. września. Powtórzenie egzaminu wstępnego przed upływem roku nie jest dozwolone ani w tym samym ani w innym zakładzie.

Egzamina *wstępne do klas wyższych* odbywają się od 5. do 10. września.

Uczniom *zamiejscowym* wolno mieszkać tylko pod nadzorem tych osób, które ściśle stosować się będą do przepisów Regulaminu dla odpowiedzialnych nadzorców, wydanego przez Wysoką c. k. Radę szkolną krajową. Osoby, przyjmujące uczniów na wikt i mieszkanie, muszą zatem we własnym interesie zaznajomić się dokładnie z treścią tego Regulaminu.

Rok szkolny 1905/1906 rozpocznie się 3. września uroczystem nabożeństwem, w którym wszyscy uczniowie wpisani muszą wziąć udział.

T. Sottysik.